

Na osnovu člana 30 stav 5 Zakona o izgradnji objekata ("Službeni list CG", broj 19/25), Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, donijelo je

PRAVILNIK

O BLIŽIM USLOVIMA I NAČINU PRILAGOĐAVANJA OBJEKATA ZA PRISTUP I KRETANJE LICA SMANJENE POKRETLJIVOSTI I LICA SA INVALIDITETOM*

("Službeni list Crne Gore", br. 041/25 od 28.04.2025)

Predmet

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se bliži uslovi i način prilagođavanja javnih, stambenih, stambeno-poslovnih i poslovnih objekata za pristup, kretanje, boravak rad i bezbjedna evakuacija lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom (u daljem tekstu: pristupačnost).

Pristupačnost

Član 2

Pristupačnost i prilagođavanje objekata iz člana 1 ovog pravilnika za nesmetan pristup, kretanje, boravak, rad, i bezbjednu evakuaciju lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom obezbjeđuje se izradom tehničke dokumentacije i izgradnjom objekata na način da sadrže obavezne elemente pristupačnosti i/ili da ispunjavaju uslove za upotrebu pomagala.

Ako su obavezni elementi pristupačnosti dio puta za evakuaciju u slučaju opasnosti, radi obezbjeđivanja pristupačnosti i jednostavnog prilagođavanja iz stava 1 ovog člana, moraju se ispuniti i zahtjevi u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita i spašavanje.

Grafički prikazi oznaka pristupačnosti

Član 3

Grafički prikaz oznaka pristupačnosti i upotrebe pomagala i obaveznih elemenata pristupačnosti, dat je u Prilogu 1 koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Oznake pristupačnosti treba da budu odgovarajuće veličine i postavljene na lako uočljivom mjestu.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 4

Izrazi koji se u ovom pravilniku koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Značenje izraza

Član 5

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- 1) lice smanjene pokretljivosti je lice koje ima privremene ili trajne smetnje pri kretanju usljed invalidnosti, starosti, trudnoće ili drugih razloga;
- 2) lice sa invaliditetom je lice koje ima dugoročna fizička, mentalna, intelektualna ili senzorna oštećenja koja u sadejstvu sa različitim barijerama mogu otežati puno i efektivno učešće ovih lica u društvu na osnovu jednakosti sa drugima;
- 3) pomagala za lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom su pomagala koja služe za orijentaciju i kretanje tih lica;
- 4) pomagala za orijentaciju su bijeli štap i pas vodič;
- 5) prepreka je komunikacijska i orijentaciona smetnja koja lice smanjene pokretljivosti može ometati i/ili sprječavati u nesmetanom pristupu, kretanju, boravku i radu;

- 6) stambeni objekat je objekat sa deset i više stanova namijenjenih za stanovanje;
- 7) stambeno-poslovni objekat je objekti mješovite namjene za stanovanje i poslovanje, koji ima deset i više stanova;
- 8) pristupačni objekat je objekat, dio objekta ili oprema (rampa, stepenište, lift, vertikalno-podizna platforma, koso-podizna sklopiva platforma, ulazni prostor, komunikacije, WC, kupatilo, kuhinja, soba, učionica, radni prostor, stan/apartman, kafana, restoran, kabina za presvlačenje, tuš kabina, ulaz u vodu na plaži i na bazenu, mjesto u gledalištu, telefon, tekstofon, faks, bankomat, električne instalacije, kvače na vratima i prozorima, pult, induktivna petlja ili transmisioni obruč, oglasni pano, orijentacioni plan za kretanje u objektu, stajalište i peron, parking mjesto, javna pješačka površina, semafor, pješački prelaz, pješačko ostrvo i rakersnica) koji sadrže obavezne elemente pristupačnosti u skladu sa ovim pravilnikom;
- 9) obavezni elementi pristupačnosti su sastavni dio tehničke dokumentacije koja se izrađuje za potrebe građenja objekta, kojima se određuje veličina, svojstva, instalacije, uređaji i druga oprema objekata radi obezbjeđivanja pristupa, kretanja, boravka, rada i bezbjedne evakuacije lica sa invaliditetom i lica smanjene pokretljivosti pod istim uslovima kao i drugim licima;
- 10) oznake pristupačnosti su oznake kojima se označavaju primijenjeni obavezni elementi pristupačnosti;
- 11) jednostavno prilagodljivi stan je stan koji se po potrebi može jednostavno prilagoditi za upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom, a da se ne utiče na upotrebljivost objekta;
- 12) vizuelno-svjetlosna najava je upozorenje i obavještenje licu sa oštećenjem sluha putem svjetlosnih signala;
- 13) zvučna najava je upozorenje i obavještenje licu sa oštećenjem vida putem zvuka;
- 14) induktivna petlja ili transmisioni obruč je instalacija koja se ugrađuje u objekat radi otklanjanja šumova iz okoline i poboljšanja kvaliteta zvuka;
- 15) taktilna površina je završna reljefna obrada hodne površine za kretanje lica smanjene pokretljivosti odnosno lica sa invaliditetom;
- 16) taktilna crta vođenja je površina hodne površine namijenjena usmjeravanju kretanja lica sa oštećenjem vida, koja se na kraju puta vođenja i na mjestu promjena smjera vođenja označava promjenom u strukturi reljefne obrade;
- 17) taktilna crta upozorenja je površina hodne površine koja se postavlja radi upozorenja lica sa oštećenjem vida na opasnost od vozila;
- 18) taktilno polje upozorenja je površina hodne površine koja služi za upozorenje i obavještanje lica sa oštećenjem vida o promjeni nivoa kretanja;
- 19) tekstofon je prilagođeni telefon za lica sa oštećenjem sluha, pomoću kojeg oba sagovornika komuniciraju pisanim putem;
- 20) tipski element je predmet koji služi za razgraničavanje javne pješačke površine od kolovoza, biciklističke staze i/ili parkirališta, a može biti različitog oblika i namjene (žardinjera za cvijeće, zid, klupa i slično);
- 21) javna pješačka površina je trotoar, pješačka staza, pješački trg, pasarela, pješački prolaz, pješački most i slično.

Javni objekti, stambeni, stambeno-poslovni i poslovni objekti

Član 6

Javni objekti i poslovni objekti su:

- 1) objekti trgovačke, ugostiteljske i/ili turističke namjene: robna kuća; trgovački i uslužni centar; samoposluživanje uslužne površine 200 m² i više; tržnica; ugostiteljski objekti za pripremanje hrane, pića i napitaka sa 80 i više sjedećih mjesta; disko klub i noćni klub površine najmanje 200 m²; turistički informativni centar; turistička agencija površine 200 m² i više; prihvatni objekat nautičkog turizma; hotel; hostel i turističko naselje; kamp za 500 i više gostiju; ugostiteljski objekti za pružanje usluge pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka uz brzu saobraćajnicu ili autoput; motel uz brzu saobraćajnicu ili autoput i trgovačko-ugostiteljski sadržaj uz pumpu za gorivo;
- 2) objekti poštanske i/ili telekomunikacione namjene: poštanska sala za rad sa strankama; telekomunikacioni centar za pružanje usluga korisnicima; objekti u kojima se nude telekomunikacione usluge telefoniranja i faksiranja;
- 3) objekti za pružanje finansijskih usluga - banke;
- 4) objekti zakonodavne, sudske, izvršne, upravne i druge namjene: Skupština Crne Gore; organi sudske vlasti; Vlada Crne Gore; organi državne i lokalne uprave;

5) objekti zdravstvene, rehabilitacione, socijalne i dječje zaštite: ustanove zdravstvene, rehabilitacione, socijalne i dječje zaštite; apoteka i prodavnica ortopedskih pomagala; ambulanta; dom zdravlja; bolnica; lječilište; zatvoreni bazen u lječilištu; otvoreni bazen u lječilištu; lječilišna plaža; zatvoreno lječilišno kupatilo/banja; dom za stare osobe sa zajedničkim sanitarnim jedinicama; dom za stare osobe hotelskog tipa (soba/TWC); dom za stare osobe apartmanskog tipa i narodna kuhinja;

6) objekti u kojima često borave lica sa invaliditetom: objekti u kojima se nalaze poslovne prostorije saveza, društava i/ili udruženja lica sa invaliditetom; ustanova za vaspitanje i obrazovanje lica sa invaliditetom; ustanova za rehabilitaciju; ustanova za smještaj lica sa invaliditetom;

7) objekti vaspitne i obrazovne namjene: dječji vrtić; škola; visoko-obrazovna institucija; učenički i studentski dom sa zajedničkim sanitarnim čvorom; učenički i studentski dom hotelskog tipa; studentska apartmanska naselja;

8) objekti kulturne namjene: biblioteka; kulturni centar; kongresni centar; muzej, galerija, izložbeni prostor površine 300 m² i više; bioskop, pozorište i koncertna dvorana;

9) objekti saobraćajne namjene: aerodrom; autobuska i željeznička stanica; autobusko stajalište, željeznički peron; putnička zgrada u trajektnim i brodskim pristaništima; odmorište uz magistralni put, brzu saobraćajnicu ili autoput; javno parkiralište; javna garaža; benzinska pumpa;

10) objekti sportsko-rekreacione namjene: sportski teren; sportska dvorana i gradski bazen;

11) objekti zabavne namjene: zabavni park; zoološki i botanički vrt;

12) objekti vjerske namjene: obredna dvorana; vjerski i dobrotvorni centar;

13) objekti za izvršavanje krivičnih sankcija: zatvor i vaspitni zavod;

14) prostori i površine javne namjene: pješački trg, ulica, staza u parku, dječjem igralištu i na šetalištu; pješački prolaz, pasarela i pješački most i ulični prelaz;

15) objekti ostale namjene: sajamski i izložbeni centar; javni WC; objekat u kome je obavezno izvođenje četiri ili više WC jedinica za javnu upotrebu; kapela, mrtvačnica i krematorijum i javno sklonište.

Ako se stambeni objekat koristi za poslovne namjene, u zavisno od vrste djelatnosti koja se u tom prostoru obavlja, na taj objekat se primjenjuju odredbe ovog pravilnika kojima se propisuju uslovi za stambeno poslovne objekte.

Uslovi za upotrebu pomagala

Član 7

Radi upotrebe pomagala za lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom, potrebno je da se ispune uslovi u pogledu prostora potrebnog za:

- kretanje lica koja koriste invalidska kolica koji je dat u Prilogu 1, grafički prikaz broj 2;
- upotrebu štapa, štaka, hodalica koji je dat u Prilogu 1, grafički prikaz broj 3;
- upotrebu bijeloga štapa i psa vodiča koji je dat u Prilogu 1, grafički prikaz broj 4.

Ako za određeni objekat nije određen obavezni element pristupačnosti, tehnička dokumentacija mora da sadrži rješenja za upotrebu pomagala za lica sa invaliditetom.

Obavezni elementi pristupačnosti

Član 8

Obavezni elementi pristupačnosti su:

- elementi pristupačnosti za savladavanje visinskih razlika;
- elementi pristupačnosti samostalnog života;
- elementi pristupačnosti javnog saobraćaja.

Obavezni elementi pristupačnosti primjenjuju se izborom najpovoljnijeg rješenja u odnosu na namjenu i druge osobine objekta.

Taktilna površina

Član 9

Pristupačna taktilna površina izvodi se reljefnom obradom visine najviše do 5 mm u odnosu na osnovnu podlogu na način da ne otežava kretanje invalidskih kolica, da je prepoznatljiva na dodir stopala ili bijelog štapa, da je kontrastne boje u odnosu na osnovnu podlogu, da ne zadržava vodu, snijeg i nečistoću, i da se lako održava.

Pristupačna taktilna površina za unutrašnje prostore može biti izrađena i od materijala podobnih za unutrašnju obradu ili oblaganje podova, prepoznatljiva na dodir stopala ili bijelog štapa, kontrastne boje u odnosu na osnovnu podlogu i da se lako održava.

Pristupačna taktilna površina iz stava 1 ovog člana, orijentaciono je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 5.

Dimenzije taktilne površine i mjesta na kojima je obavezna njena primjena određena su u zavisnosti od svakog elementa pristupačnosti propisanog ovim pravilnikom.

Taktilna crta vođenja, taktilna crta upozorenja i/ili taktilno polje upozorenja, moraju da imaju karakteristike propisane za taktilnu površinu.

Elementi pristupačnosti za savladavanje visinskih razlika

Član 10

Za potrebe savladavanja visinskih razlika prostora kojim se kreću lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom mogu se koristiti sljedeći elementi pristupačnosti: rampa, stepenište, lift, vertikalno-podizna platforma i koso-podizna sklopiva platforma.

Rampa

Član 11

Rampa se koristi kao element pristupačnosti za potrebe savladavanja visinske razlike u unutrašnjem ili spoljašnjem prostoru.

Rampa mora da ima:

- 1) dopušteni nagib do 1:20 (5%), svijetlu širinu od najmanje 120 cm u spoljašnjem prostoru, odnosno najmanje 90 cm u unutrašnjem prostoru;
- 2) odmorišni podest najmanje dužine od 150 cm na najviše 12 m dužine rampe;
- 3) čvrstu, površinu obrađenu protiv klizanja;
- 4) izvedenu ogradu sa rukohvatima na nezaštićenim dijelovima;
- 5) rukohvate koji su presjeka 4 cm, oblikovani na način da se mogu obuhvatiti dlanom, postavljeni na dvije visine - od 60 i od 90 cm, produženi u odnosu na nagaznu površinu rampe za 30 cm, sa zaobljenim završetkom, koji su dati u Prilogu 1, grafički prikaz broj 7;
- 6) na ogradi rampe koja se nalazi u spoljašnjem prostoru rukohvata izvedene od materijala koji nije osjetljiv na termičke promjene;
- 7) ogradu ispunjenu staklom uočljivo obilježenu; i
- 8) oznake pristupačnosti koje su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slike 1.4, 1.6 i 1.7).

Rampa i uslovi iz stava 2 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 6.

Izuzetno od stava 2 tačka 1 ovog člana, za visinsku razliku do 76 cm, dopušteni nagib rampe može biti do 1:12 (8,3%).

Stepenište

Član 12

Stepenište mora da ima:

- 1) visinu stepenice najviše 15 cm;
- 2) širinu nagazne površine stepenice najmanje 33 cm;
- 3) svijetlu širinu stepenišnog kraka u unutrašnjem prostoru najmanje 110 cm;
- 4) svijetlu širinu stepenišnog kraka u spoljašnjem prostoru najmanje 120 cm;
- 5) ivicu nagazne površine stepenice obrađenu vizuelno kontrastno i protiv klizanja u širini od najmanje 2 cm;
- 6) rukohvate na zaštitnoj ogradi stepeništa izvedene u kontinuitetu cijelom dužinom stepeništa, a na početku i na kraju stepeništa produžene u odnosu na nagaznu površinu stepenice za 30 cm, sa zaobljenim završetkom;
- 7) rukohvate na ogradi stepeništa izvedene na način da se mogu obuhvatiti dlanom;
- 8) rukohvate na ogradi stepeništa u spoljašnjem prostoru izvedene od materijala koji nije osjetljiv na termičke promjene;

9) prostor ispod početnog stepenišnog kraka ograđen ogradom visine 70 cm do mjesta gdje je visina stepenišnog kraka 210 cm ili pod ispod stepenišnog kraka denivelisan podizanjem za najmanje 3 cm, do mjesta gdje je visina stepenišnog kraka 210 cm, na način koji je dat u Prilogu 1, grafički prikaz broj 9;

10) obilježenu ogradu ispunjenu staklom;

11) pred prvom i iza posljednje stepenice izvedeno taktilno polje upozorenja, u punoj širini stepenišnog kraka, širine najmanje 40 cm u skladu sa članom 9 ovog pravilnika;

12) oznake pristupačnosti koje su date u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slike 1.2, 1.4, 1.5 i 1.8).

Stepenište i uslovi iz stava 1 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 8.

Stav 1 tač. 1, 2, 3, 4, 6, 7 i 8 ovog člana ne odnose se na izgrađene objekte.

Lift

Član 13

Lift se koristi kao element pristupačnosti za potrebe savladavanja visinske razlike, i primjenjuje se za savladavanje visinske razlike veće od 120 cm u unutrašnjem ili spoljašnjem prostoru.

Lift mora da ima:

1) unutrašnje dimenzije lifta najmanje 110 x 140 cm;

2) vrata svijetle širine najmanje 90 cm;

3) vrata lifta koja se otvaraju klizno ili prema spolja u odnosu na kabinu lifta;

4) komandnu ploču postavljenu u rasponu visine od 90 do 120 cm;

5) komandnu ploču sa tasterima kontrastno izvedenim, reljefno prepoznatljivih brojeva etaža i drugih informacija na Brajevom pismu;

6) rukohvat u liftu na visini od 90 cm,

7) vizuelno-svjetlosnu i zvučnu najavu spratova;

8) kada se nalazi u objektima iz člana 6 stav 1 tač. 5 i 6 ovog pravilnika, i govorno najavljivanje spratova;

9) od ulaznih vrata objekta do lifta postavljenu taktilnu crtu vođenja širine od 15 cm do 40 cm, u smjeru vođenja;

10) oznake pristupačnosti koje su date u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slike 1.2, 1.3 i 1.9);

Lift i uslovi iz stava 2 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 10.

Kada se savladavanje visinske razlike obezbjeđuje sa više liftova, najmanje jedan lift mora da ispunjava uslove iz stava 2 ovog člana.

Izuzetno od stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana, za izgrađene objekte koji imaju ugrađen lift, unutrašnja dimenzija lifta može da bude najmanje 110 x 120 cm, a svijetla širina vrata najmanje 80 cm.

Vertikalno-podizna platforma

Član 14

Vertikalno-podizna platforma se koristi kao element pristupačnosti za potrebe savladavanja visinske razlike veće od 120 cm u unutrašnjem ili spoljašnjem prostoru, ako se to ne može postići pristupačnim liftom ili drugim elementom pristupačnosti propisanim ovim pravilnikom.

Vertikalno-podizna platforma mora da ima:

1) spoljna dimenzija platforme veličine najmanje 110 x 140cm;

2) bočne stranice platforme zatvorene do visine od 120 cm;

3) ulazna vrata širine korisnog prostora namanje 90 cm koja se otvaraju klizno ili zaokretno prema spolja;

4) oznaku pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.10).

Vertikalno-podizne platforme i uslovi iz stava 2 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 11.

Koso-podizna sklopiva platforma

Član 15

Koso-podizna sklopiva platforma koristi se kao element pristupačnosti za potrebe savladavanja visinske razlike veće od 120 cm u unutrašnjem ili spoljašnjem prostoru, ako se to ne može postići liftom ili drugim elementom pristupačnosti propisanim ovim pravilnikom.

Koso-podizna sklopiva platforma postavlja se na bočne stepenišne zidove ili stepenišnu ogradu, koja se vodi dužinom cijelog stepeništa, i treba da ima:

- 1) nagaznu površinu platforme veličine najmanje 80 x 100cm;
- 2) bočnu podnu preklopnu zaštitu visine 20 cm i preklopni zaštitni rukohvat;
- 3) oznaku pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.11).

Koso-podizne sklopive platforme i uslovi iz stava 2 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 12.

Elementi pristupačnosti potrebni za samostalni život

Član 16

Radi omogućavanja samostalnog života licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom koriste se sljedeći elementi pristupačnosti: ulazni prostor; hodnici; toalet; kupatilo; kuhinja; soba, učionica, radni prostor; stan; kafana i restoran; kabina za presvlačenje; tuš kabina; glasačka kabina; ulaz u vodu na plaži i na bazenu; mjesto u gledalištu; telefon, tekstofon, faks, bankomat; električne instalacije (interfon, prekidač za svjetlo, i zvonice, utičnica u kuhinji, ostale utičnice, izvodna ploča za električnu instalaciju); kvake na vratima i prozorima; šalter; pult; induktivna petlja ili transmisioni obroč; oglasni pano i orijentacioni plan za kretanje u objektima.

Ulazni prostor

Član 17

Ulazni prostor u objekat je ulaz do kojeg se dolazi direktno sa javne pješačke površine ili uz pomoć elemenata pristupačnosti za savladavanje visinskih razlika.

Ulazni prostor treba da ima:

- 1) jednokrillna vrata svijetlog otvora od najmanje 110/210 cm, ili dvokrillna vrata svijetlog otvora od najmanje 2 x 90/210 cm;
- 2) vrata koja se otvaraju prema spolja ili klizno, a izuzetno prema unutra, u slučaju da se ne može obezbijediti dovoljno predprostora, da se otvaraju prema spolja;
- 3) pristupačnu kvaku u skladu sa članom 32 ovog pravilnika;
- 4) prag vrata koji nije viši od 2 cm;
- 5) strugač i otirač izveden od materijala koji ne uliježe, ugrađeni u nivou poda;
- 6) u slučaju kada su glavna ulazna vrata kružna, uz njih i zaokretna ili klizna vrata svijetlog otvora najmanje 90/210 cm;
- 7) u slučaju kada su glavna ulazna vrata klizna svijetli otvor od najmanje 90/210 cm, a ispred vrata, u tom slučaju, obezbijeđen upotrebnii prostor veličine najmanje 150 x 150 cm;
- 8) oznaku smjera otvaranja vrata;
- 9) u slučaju kada su ulazna vrata i pregradni zidovi ulaznog prostora izrađeni od staklenih ploča površine veće od 1,5 m², bez prečki, uočljivu oznaku u rasponu visine od 90 do 160 cm;
- 10) vjetrobran ili toplotni zastor dužine od 240 cm;
- 11) kod usmjeravajućeg ulaza obezbijeđen i prolaz sa zaokretnom ogradom svijetle širine najmanje 90 cm;
- 12) osvjetljenje nivoom osvjetljenja od 200 luxa;
- 13) odgovarajuće električne instalacije u skladu sa članom 31 ovog pravilnika;
- 14) oznake pristupačnosti koje su date u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slike 1.2, 1.5 i 1.12).

Ulazni prostor i uslovi iz stava 2 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 13.

Izuzetno od stava 2 tačka 1 ovog pravilnika, za izgrađene objekte jednokrillna, odnosno dvokrillna ulazna vrata mogu biti svijetlog otvora od najmanje 90/210 cm.

Odredbe stava 2 tač. 2, 10, i 13 ovog člana ne odnose se na izgrađene objekte.

Hodnici

Član 18

Hodnici treba da imaju:

- 1) širinu najmanje 150 cm;
- 2) sve hodne površine, u istom nivou;

- 3) hodne površine koje nijesu u istom nivou, međusobno povezane elementima pristupačnosti za savladavanje visinskih razlika u skladu sa ovim pravilnikom;
- 4) vrata na hodnicima izvedena bez praga;
- 5) vrata na hodnicima svijetle širine korisnog prostora najmanje 90 cm;
- 6) vrata sa pristupačnom kvakom u skladu sa članom 32 ovog pravilnika;
- 7) ulazna vrata koja sa hodnika vode u druge prostore i prostorije, stanove i sl. izvedena sa pragom koji nije viši od 2 cm;
- 8) ako su vrata i pregradni zidovi hodnika izrađene od staklenih ploča površine veće od 1,5 m², bez prečki, uočljivu oznaku u rasponu visine od 90 do 160 cm;
- 9) područje za kretanje osvijetljeno nivoom osvijetljenja od 100 luxa;
- 10) na mjestima gdje se ogradama usmjerava kretanje, razmak između ograda od najmanje 90 cm,
- 11) svu instalacionu i drugu opremu širu od 10 cm ugrađenu i/ili postavljenu u niše u zidu (protivpožarni aparati, vatrogasna crijeva i sl.);
- 12) odgovarajuće električne instalacije u skladu sa članom 31 ovog pravilnika;
- 13) oznake pristupačnosti koje su date u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slike 1.1, 1.2, 1.5 i 1.7);
- 14) druge oznake na zidovima hodnika postavljaju se u rasponu visine od 120 do 160 cm.

Hodnici (komunikacije) i uslovi iz stava 1 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 14.

Izuzetno od stava 1 tačka 11 ovog člana, ako je projektantski nemoguće izvođenje niša u zidu za instalacionu i drugu opremu širu od 10 cm, a montiraju se na zid, postavlja se oznaka na pod ispod iste u skladu sa Prilogom 1, grafički prikaz broj 35.

Odredbe stava 1 tač. 1, 5 i 12 ovog člana ne primjenjuju se na izgrađene objekte.

Toalet

Član 19

Toalet treba da ima:

- 1) vrata širine svijetlog otvora najmanje 90 cm, koja se otvaraju prema spolja;
- 2) pristupačnu kvaku na vratima u skladu sa članom 32 ovog pravilnika;
- 3) ugrađen mehanizam za otvaranje vrata spolja u slučaju poziva u pomoć;
- 4) odgovarajuće električne instalacije u skladu sa članom 31 ovog pravilnika;
- 5) WC šolju zajedno sa daskom za sjedenje visine od 45 do 50 cm;
- 6) uz WC šolju dva držača za ruke dužine 90 cm, postavljena na zid u rasponu visine od 80 do 90 cm iznad površine poda;
- 7) najmanje jedan držač za ruke koji treba biti preklopni sa pristupačne strane WC šolje, a drugi može biti fiksno pričvršćen na zid;
- 8) udaljenost prednje ivice WC šolje od zida najmanje 65 cm;
- 9) pokretač uređaja za ispuštanje vode u WC šolju postavljen na visini od 70 cm iznad površine poda ili izvedeno senzorsko ispuštanje vode u WC šolju;
- 10) konzolni umivaonik širine najmanje 50 cm na visini od 80 cm, sa sifonom smještenim u ili uz zid;
- 11) jednoručnu slavinu ili ugrađeno senzorsko otvaranje i zatvaranje vode;
- 12) širinu upotrebnog prostora ispred WC šolje najmanje 90 cm;
- 13) širinu upotrebnog prostora ispred umivaonika najmanje 90 cm;
- 14) slobodni prostor za okretanje invalidskih kolica najmanje površine kruga presjeka od 150 cm;
- 15) nagnuto zaokretno ogledalo postavljeno donjom ivicom na visinu od 100 cm;
- 16) vješalicu za odjeću na visini od 120 cm;
- 17) alarmni uređaj sa prekidačem na pritisak ili kanapom za povlačenje, na visini od 60 cm;
- 18) drugu opremu dostupnu iz invalidskih kolica koja ne smeta kretanju, učvršćenu na zid, izvedenu kontrastno u odnosu na pod i zidove;
- 19) u slučaju da je WC u javnoj upotrebi, treba da ima zaseban ulaz, izdvojen od muških i ženskih sanitarnih grupa;

20) od ulaznih vrata objekta do vrata javnog WC-a postavljenu taktilnu crtu vođenja širine od 15 cm do 40 cm, u smjeru vođenja;

21) oznaku pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.13).

WC i uslovi iz stava 1 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 15.

WC u sklopu pristupačnog stana i u okviru soba i/ili apartmana u objektima (hotel, đlački i studentski dom, dom za stare osobe) treba da ispunjava uslove iz stava 1 tač. 1 do 18 ovog člana.

Kupatilo

Član 20

Kupatilo treba da ima:

- 1) kadu visine gornje ivice najviše 50 cm i/ili prostor za tuširanje izveden bez pregrade, veličine najmanje 90 x 90 cm;
- 2) lift za kadu, osim u slučaju kada se uz kadu postavlja i prostor za tuširanje;
- 3) držač za ruke uz kadu postavljen u rasponu visine od 80 do 90 cm od površine poda, odnosno držač uz prostor za tuširanje postavljen na visinu od 75 cm;
- 4) u prostoru za tuširanje voodootporno preklopno sjedište postavljeno u rasponu visine od 45 do 50 cm, površine 45x50 cm;
- 5) opremu dostupnu iz invalidskih kolica koja ne smeta kretanju, učvršćenu na zid, izvedenu kontrastnim bojama od boja poda i zidova;
- 6) opremu propisanu za pristupačni WC u skladu sa članom 19 ovog pravilnika i to: umivaonik, ogledalo, slavina, vješalica, alarmni uređaj, WC šolja i uređaj za ispuštanje vode u WC šolju, ako je kupatilo predviđena sa WC-om u istom prostoru;
- 7) širinu svijetlog otvora vrata od najmanje 80 cm;
- 8) širinu vrata svijetlog otvora od najmanje 90 cm, ako se u kupatilo ulazi sa javne komunikacije (na primjer u bolnicama, lječilištima);
- 9) vrata i prozore sa pristupačnim kvakama u skladu sa članom 32 ovog pravilnika;
- 10) odgovarajuće električne instalacije u skladu sa članom 31 ovog pravilnika;
- 11) oznaku pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slike 1.13 i 1.14).

Kupatilo i uslovi iz stava 1 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 16.

U objektima zdravstvene, rehabilitacione, socijalne i dječje zaštite i objektima koje često koriste lica sa invaliditetom, kade u kupatilu treba da budu dostupne sa tri strane.

Kuhinja

Član 21

Kuhinja treba da ima:

- 1) slobodnu radnu ploču dužine najmanje 90 cm;
- 2) radnu, grijaću ploču i sudoperu konzolno izvedene sa dubinom pristupa od najmanje 50 cm, gornjom pločom na visini od najviše 85 cm, a donja strana ploče je na visini od najmanje 70 cm;
- 3) viseće elemente postavljene donjom ivicom na visinu od 120 cm od površine poda;
- 4) donje elemente na izvlačenje;
- 5) slobodni upotrebni prostor za korištenje kuhinjskih elemenata i okretanje invalidskih kolica najmanje površine kruga presjeka od 150 cm;
- 6) prostor za kretanje oko namještaja širine najmanje 120 cm;
- 7) ulazna vrata širine korisnog prostora najmanje 80 cm;
- 8) vrata i prozore sa pristupačnim kvakama u skladu sa članom 32 ovog pravilnika;
- 9) odgovarajuće električne instalacije u skladu sa članom 31 ovog pravilnika;
- 10) oznaku pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.1), u slučaju kada se pristupačna kuhinja nalazi izvan stana/apartmana, odnosno u kampusu.

Kuhinja i uslovi iz stava 1 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 17.

Soba, učionica, radni prostor

Član 22

Soba, učionica i radni prostor treba da imaju:

- 1) slobodni prostor za okretanje invalidskih kolica u prostoriji, najmanje površine kruga presjeka od 150 cm;
- 2) prostor za kretanje oko namještaja širine najmanje 120 cm;
- 3) radni sto konzolno izveden na način da je gornja ploča na visini od najviše 85 cm, a donja strana ploče na visini od najmanje 70 cm sa dubinom pristupa od najmanje 50 cm;
- 4) ulazna vrata učionice i radnog prostora širine korisnog prostora najmanje 90 cm, a sobe najmanje 80 cm;
- 5) vrata i prozore sa pristupačnim kvakama u skladu sa članom 32 ovog pravilnika;
- 6) odgovarajuće električne instalacije u skladu sa članom 31 ovog pravilnika;
- 7) oznaku pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.1), osim sobe u sklopu stana/apartmana.

Sobe, učionice i radni prostor i uslovi iz stava 1 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz br. 18, 19 i 20.

Odredbe stava 1 tač. 4, 5 i 6 ovog člana ne odnose se na izgrađene objekte.

Stan (apartman)

Član 23

Stan treba da ima elemente pristupačnosti potrebne za samostalan život iz čl. 19 do 22, 31 i 32 ovog pravilnika i do stana treba da bude obezbijeđen pristup sa javne pješačke površine, po pravilu, kroz glavni ulaz u objekat, primjenom najprikladnijih rješenja pristupačnosti za savladavanje visinskih razlika u skladu sa čl. 11 do 15 ovog pravilnika.

Kada se u objektu u kome se nalazi stan planira garažni prostor, od garažnog prostora do tog stana treba da se obezbijedi komunikacija u skladu sa članom 18 ovog pravilnika.

Jednostavno prilagodljiv stan se po pravilu gradi u prizemlju objekta, odnosno na etaži sa koje je najlakše obezbijediti izlaz u siguran prostor u slučaju opasnosti.

Pored uslova iz stava 1 ovog člana stan treba da ima:

- 1) ulazna vrata širine korisnog prostora najmanje 110 cm;
- 2) preostala vrata širine korisnog prostora najmanje 80 cm;
- 3) vrata i prozore sa pristupačnim kvakama u skladu sa članom 32 ovog pravilnika;
- 4) pragove zaobljene i ne više od 2 cm;
- 5) hodnike širine najmanje 120 cm;
- 6) odgovarajuće električne instalacije u skladu sa članom 31 ovog pravilnika;
- 7) oznaku pristupačnosti koja je data u u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.1).

Stan, odnosno apartman i uslovi iz st. 1 i 4 ovoga člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz br. 21 i 22.

Pri projektovanju i građenju objekata iz člana 6 stav 2 ovog pravilnika, na svakih deset stanova treba da se obezbijedi i jedan jednostavno prilagodljiv stan.

Jednostavno prilagodljivim stanom smatra se stan kod kojeg je moguće postići uslove iz st. 1 do 4 ovog člana, izmjenama u izgrađenom objektu a kojima se ne utiče na osnovne zahtjeve za objekat. Tehničko rješenje jednostavnog prilagođavanja treba da bude prikazano u projektu objekta.

Obavezni elementi pristupačnosti propisani za stanove primjenjuju se i na apartmane.

Kafana i restoran

Član 24

Kafana i restoran trebaju da imaju elemente pristupačnosti za ulazni prostor iz člana 17 ovog pravilnika, za hodnike iz člana 18 ovog pravilnika i za WC iz člana 19 ovog pravilnika.

Pored uslova iz stava 1 ovog člana, kafana i restoran trebaju da imaju:

- 1) obezbijeđen prolaz između stolova, stolica i drugih vertikalnih prepreka širine najmanje 100 cm za najmanje 20% upotrebne površine kafane ili restorana namijenjene korisnicima usluga;
- 2) šank i stolove konzolno izvedene na način da gornja ploča bude na visini od najviše 85 cm, a podgled na visini od najmanje 70 cm sa dubinom pristupa od najmanje 50 cm, za najmanje 20% tog inventara;
- 3) završnu obradu zidova, podova i vrata izvedenu kontrastno;

- 4) podnu oblogu od čvrstog materijala koja ne otežava kretanje invalidskih kolica;
 - 5) u slučaju kada su vrata i pregradni zidovi kafane i/ili restorana izrađeni od staklenih ploča površina većih od 1,5 m², bez prečki, uočljivu oznaku u rasponu visine od 90 do 160 cm;
 - 6) vrata sa pristupačnom kvakom u skladu sa članom 32 ovog pravilnika koja je izvedena u kontrastnoj boji sa bojom podloge vrata;
 - 7) oznaku pristupačnosti koja je data na u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slike 1.12 i 1.15);
- Kafana i restoran i uslovi iz st. 1 i 2 ovoga člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 23.

Kabina za presvlačenje

Član 25

Kabina za presvlačenje treba da ima:

- 1) dimenzije osnove najmanje 160 x 210 cm;
- 2) vrata, sa pristupačnom kvakom u skladu sa članom 32 ovog pravilnika, širine korisnog prostora najmanje 90 cm, koja se otvaraju prema spolja;
- 3) vješalicu za odjeću na visini od 120 cm;
- 4) klupu na preklapanje postavljenu u rasponu visine od 45 do 50 cm;
- 5) oznaku pristupačnosti koja je data na u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.1).

Kabina i uslovi iz stava 1 ovoga člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 24.

U objektu iz člana 46 ovog pravilnika koji treba da ima kabinu za presvlačenje, obavezno je izvesti najmanje 10% pristupačnih kabina (najmanje jednu), od ukupnog broja kabina.

Tuš kabina

Član 26

Tuš kabina treba da ima:

- 1) dimenzije u osnovi najmanje 230 x 230 cm;
- 2) vrata, sa pristupačnom kvakom u skladu sa članom 32 ovog pravilnika, širine korisnog prostora najmanje 90 cm koja se otvaraju prema spolja;
- 3) odgovarajuće električne instalacije u skladu sa članom 31 ovog pravilnika;
- 4) površinu prostora ispod tuša najmanje 90 x 90 cm, izvedenu bez pragova sa nagibom za odvod vode;
- 5) jednoručnu slavinu ili slavinu sa ugrađenim senzorom;
- 6) alarmni uređaj sa prekidačem na pritisak ili kanapom za povlačenje na visini od 60 cm;
- 7) vješalicu za odjeću postavljenu na visini od 120 cm;
- 8) držač za sapun postavljen na visinu od 90 cm;
- 9) oznaku pristupačnosti koja je data na u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.14).

Tuš kabina i uslovi iz stava 1 ovoga člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 25.

U objektu iz člana 46 ovoga pravilnika koji treba da ima tuš kabinu, obavezno je izvesti najmanje 10% pristupačnih kabina (najmanje jednu), od ukupnog broja kabina.

Glasačka kabina

Član 27

Glasačka kabina za lica koja koriste invalidska kolica treba da:

- 1) ima gornju ploču izvedenu na visini od najviše 85 cm, a donja strana ploče na visini od najmanje 70 cm. Gornja ploča konzolno je oblikovana sa dubinom pristupa od najmanje 50 cm;
- 2) ima obezbijeđen slobodan prostor u kabini u radijusu od 150 cm;
- 3) ima oznaku pristupačnosti koja je data na u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.22); i
- 4) bude izvedena najbliže ulazu u prostor i/ili prostoriju u kojoj se obavlja glasanje.

Glasačka kabina za lica oštećenog vida je uobičajene visine i treba:

- 1) biti izvedena najbliže ulazu u prostor i/ili prostoriju u kojoj se obavlja glasanje i
- 2) imati oznaku pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slike 1.2 i 1.5).

Glasačke kabine i uslovi iz st. 1 i 2 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 26.

Ako se u objektu nalaze tri ili više glasačkih kabina istog tipa, jedna od njih treba da ispunjava uslove pristupačnosti za lica koja koriste invalidska kolica, a jedna za lica sa oštećenjem vida.

Ulaz u vodu na plaži i na bazenu

Član 28

Ulaz u vodu na plaži i bazenu treba da ima pristupačnu rampu, koja doseže dno na dubini od 60 do 80 cm u odnosu na srednji nivo površine vode (mora, rijeke, jezera, bazena).

Izuzetno od stava 1 ovog člana, na lječilišnim plažama i bazenima kada nije moguće obezbijediti pristupačnost, ulaz se može obezbijediti pokretnom stolicom, liftom, i/ili elementima pristupačnosti za savladavanje visinske razlike.

Uz ulaz u vodu iz stava 1 ovog člana, treba se obezbijediti mjesto za sunčanje, najmanje dimenzije 90x200 cm i visine 50 cm za lica sa tjelesnim oštećenjem. Obavezni broj mjesta za sunčanje iznosi 1% od ukupnog broja mjesta za sunčanje na plaži/bazenu.

Pristupačni ulaz u vodu na plaži i bazenu obilježava se oznakom pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz br. 1 (slika 1.16).

Ulaz u vodu na plaži i bazenu i uslovi iz st. 1 i 3 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 27.

Mjesto u gledalištu

Član 29

Mjesto u gledalištu treba da ima dimenzije u osnovi najmanje 90 x 140 cm i da bude označeno oznakom pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.19).

Mjesta u gledalištu i uslovi iz stava 1 ovoga člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 28.

Obavezni broj pristupačnih mjesta u gledalištu određuje se na osnovu ukupnog broja sjedećih mjesta i to:

- 1) od 100 do 300 sjedećih mjesta, izvode se najmanje dva pristupačna mjesta;
- 2) od 301 do 1.000 sjedećih mjesta, izvodi se najmanje 2% pristupačnih mjesta;
- 3) od 1.001 i više sjedećih mjesta, izvodi se najmanje 1% pristupačnih mjesta.

Telefon, tekstofon, faks i bankomat

Član 30

Telefon, tekstofon, faks i bankomat treba da imaju:

- 1) gornju ivicu tastature postavljenu na visini od 120 cm od površine poda, a slušalicu na visini dohvata ruke od 100 cm, za telefon;
- 2) postavljene donju ivicu na visini od 70 cm od površine poda (za tekstofon, faks i bankomat);
- 3) uređaje postavljene na način kojim se obezbjeđuje pristup svim funkcijama iz invalidskih kolica;
- 4) oznake pristupačnosti koje su date u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 i to (slika 1.2 i 1.3) za pristupačni telefon i (slika 1.17), a za pristupačni tekstofon, faks i bankomat (slika 1.18).

Telefon, tekstofon, faks i bankomat i uslovi iz stava 1 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 29.

Ako se uređaji iz stava 1 ovog člana nalaze unutar objekta, smatraju se pristupačnim za lica sa oštećenjem vida, ako je od ulaznih vrata objekta do uređaja postavljena taktilna crta vođenja širine od 15 cm do 40 cm u smjeru vođenja.

Električne instalacije

Član 31

Električne instalacije treba da imaju:

- interfon postavljen na visini od 120 cm, sa svjetlosnom oznakom;
- prekidač za svjetlo i zvonce postavljene u rasponu visina od 90 do 120 cm;
- utičnicu u pristupačnoj kuhinji neposredno iznad radne ploče;
- ostale utičnice postavljene u rasponu visina od 90 do 120 cm;
- izvodnu ploču za električnu instalaciju postavljenu gornjom ivicom u rasponu visine od 90 do 120 cm;

- opremu električnih instalacija izvedenu u kontrastnoj boji od boje podloge zida.

Kvake na vratima i prozorima

Član 32

Kvake na vratima i prozorima trebaju da budu oblikovane, odnosno postavljene na visini od 90 do 120 cm za vrata, u skladu sa Prilogom 1, grafički prikaz broj 30, a za prozor kvaka ili ručica mehanizma za otvaranje postavljeni u rasponu visina od 90 do 120 cm.

Rukovanje kvakom za pokretanje mehanizma za otvaranje i zatvaranje vrata, odnosno prozora iz stava 1 ovog člana treba da bude lagano.

Kvake i uslovi iz stava 1 ovoga člana, dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 30.

Šalter

Član 33

Šalter za lica koja koriste invalidska kolica treba da ima:

- gornju ploču izvedenu na visini od najviše 85 cm, a donja strana ploče na visini od najmanje 70 cm, konzolno oblikovan, dubine pristupa od najmanje 50 cm;
- oznaku pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.22).

Pristupačni šalter za lica sa oštećenjem sluha i lica sa oštećenjem vida je šalter uobičajene visine, koji ima:

- pomagalo koje služi za orijentaciju i kretanje;
- od ulaznih vrata objekta do šaltera postavljena taktilnu crtu vođenja širine od 15 cm do 40 cm u smjeru vođenja;
- oznaku pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slike 1.2, 1.3, 1.5, 1.20 i 1.22).

Šalter i uslovi iz st. 1 i 2 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 31.

Ako se u objektu nalaze dva ili više šaltera istog tipa poslovanja, jedan od njih treba da ispunjava uslove pristupačnosti za lica koja koriste invalidska kolica, a drugi za lica sa oštećenjem vida, na način koji je dat u Prilogu 1, grafički prikaz broj 31.

Ako se u objektu nalazi jedan šalter, treba da ispunjava uslove pristupačnosti za lica koja koriste invalidska kolica i za lica sa oštećenjem vida.

Pult

Član 34

Pult za lica koja koriste invalidska kolica treba da:

- 1) bude izveden najbliže ulazu u prostor i/ili prostoriju u kojoj se usluga pruža;
- 2) ima gornju ivicu na visini od 80 cm, a donja ivicu na visini od najmanje 70 cm;
- 3) bude konzolno je oblikovan sa dubinom pristupa od najmanje 50 cm;
- 4) ima obezbijeđen pristup od najmanje 120 cm;
- 5) ima oznaku pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.22).

Pristupačnim pultom za lica sa oštećenjem sluha i lica sa oštećenjem vida, u smislu ovog pravilnika smatra se pult uobičajene visine, koji ima:

- pomagalo koje služe za orijentaciju i kretanje;
- od ulaznih vrata objekta do pulta postavljenu taktilnu crtu vođenja širine od 15 cm do 40 cm u smjeru vođenja;
- oznaku pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slike 1.2, 1.3, 1.5, 1.20 i 1.22).

Ako se u objektu nalaze dva ili više pultova istog tipa poslovanja jedan od njih treba da ispunjava uslove pristupačnosti za lica koje koristi invalidska kolica, a jedan za lica sa oštećenjem vida, na način koji je dat u Prilogu 1, grafički prikaz broj 31.

Ako se u objektu istog tipa poslovanja nalazi jedan pult, treba da ispunjava uslove pristupačnosti za lica koja koriste invalidska kolica i za lica sa oštećenjem vida.

Induktivna petlja ili transmisioni obruč

Član 35

Induktivna petlja ili transmisioni obruč ugrađuje se u prostoriji površine veće od 500 m², odnosno u prostorije koje istovremeno može koristiti više od 100 lica i u kojoj se govor reprodukuje putem zvučnika.

Prostorija u kojoj je postavljena induktivna petlja ili transmisioni obruč označava se oznakom pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.21).

Oglasni pano

Član 36

Oglasni pano treba da bude postavljen svojom donjom ivicom na visinu od 120 do 160 cm.

Oglasni pano označava se oznakom pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.23).

U objektima u kojima je organizovana portirska služba koja pruža usluge informisanja, postavljanje oglasnog panoa nije obavezno.

Orijentacioni plan za kretanje u objektu

Član 37

Orijentacioni plan za kretanje u objektu treba biti reljefno izrađen i:

- postavljen horizontalno ili približno horizontalno na visini do 90 cm odnosno vertikalno ili približno vertikalno u odnosu na visinu gornje ivice, do 180 cm;
- postavljen uz ulaz u objekat;
- sadržati informacije na Brajevom pismu na visini od 90 do 120 cm;
- od ulaznih vrata objekta do plana za kretanje u objektu imati postavljenu taktilnu crtu vođenja širine od 15 cm do 40 cm, u smjeru vođenja;
- označen oznakom pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.2).

U objektima u kojima je organizovana portirska služba koja pruža usluge informisanja, postavljanje orijentacionog plana kretanja nije obavezno.

Elementi pristupačnosti javnog saobraćaja

Član 38

Za obezbjeđenje samostalnog kretanja lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom u javnom saobraćaju koriste se sljedeći elementi pristupačnosti: stajalište i peron; parking mjesto; javna pješačka površina; semafor; pješački prelaz; pješačko ostrvo i raskrsnica.

Elementi pristupačnosti iz stava 1 ovog člana treba da sadrže taktilnu površinu.

Stajalište i peron

Član 39

Stajalište i peron trebaju da imaju:

- dužinu stajališta, odnosno perona najmanje jednaku dužini prevoznog sredstva (autobus i voz) koje se zaustavlja na tom stajalištu, odnosno peronu, a širinu najmanje 200 cm;
- visinu trotoara u nivou ulazne stepenice sa niskim podom prevoznog sredstva, a izuzetno kada su u upotrebi prevozna sredstva sa visokom prvom stepenicom, trotoar može biti i niži od prve stepenice, ali ne niži od 18 cm ispod nivoa nagazne stepenice prevoznog sredstva, ako propisom kojim se uređuju uslovi za objekat željezničke infrastrukture nije drukčije propisano;
- na stajalištu u naselju gdje se izvodi trotoar, na mjesto prvog ulaza u saobraćajno sredstvo izvedenu taktilnu crtu vođenja širine najmanje 40 cm i dužine 150 cm sa užljebljenjima vertikalnim u odnosu na kolovoz/prugu;
- na stajalištima koja se nalaze u neposrednoj blizini objekta u kojoj često borave lica sa invaliditetom taktilnu crtu vođenja postavljenu cijelom širinom trotoara;
- na peronu voza, na udaljenosti 80 cm od ivice perona, čitavom dužinom perona postavljenu taktilnu crtu upozorenja širine 20 cm sa užljebljenjima vertikalnim u odnosu na smjer ulaska u voz.

Stajališta, peroni i uslovi iz stava 1 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 32.

Parking mjesto

Član 40

Parking mjesto treba biti smješteno najbliže pristupačnom ulazu u objekat i treba da ima:

- parking mjesto za jedan automobil kad se nalazi u nizu parkirališnih mjesta, veličine 400 x 500 cm, dato u Prilogu 1, grafički prikaz broj 33;
- parking mjesto za dva automobila koje se nalazi u nizu parkirališnih mjesta, veličine 650 x 500 cm sa međuprostorom širine 150 cm, dato u Prilogu 1, grafički prikaz broj 34;
- izlaz sa parkirališnog mjesta na trotoar obezbijeđen ukošenim ivičnjakom nagiba najviše 10%, širine najmanje 120 cm;
- površinu parkirališnog mjesta izrađenu od materijala koji ne otežava kretanje invalidskih kolica (šljunak, pijesak, zatravljena površina);
- oznaku pristupačnosti koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 1 (slika 1.24) ili odgovarajući znak, odnosno oznaku u skladu sa posebnim propisom.

Javna pješačka površina

Član 41

Javna pješačka površina treba da bude:

- uzdignuta u odnosu na kolovoz ivičnjakom visine najmanje 3 cm, ili razdvojena tipskim elementom, ako je u nivou kolovoza treba da bude razdvojena ogradom;
- široka najmanje 150 cm;
- povezana bez prepreka sa ostalim pješačkim površinama;
- od saobraćajnice zaštićena ogradom visine 90 cm kada se nalazi u području pojačanog pješačkog saobraćaja.

Različiti nivoi javne pješačke površine međusobno se povezuju odgovarajućim elementima pristupačnosti za savladavanje visinske razlike u skladu sa ovim pravilnikom.

Kada su različiti nivoi javne pješačke površine iz stava 2 ovog člana povezani pristupačnim liftom ili pristupačnom vertikalno podiznom platformom, trebaju se dodatno povezati pristupačnim stepeništem.

Komunalna oprema (klupe, stolovi, znakovi, rasvjetni stubovi, koševi, držači za bicikl, reklamne ploče) postavlja se uz ivicu javne pješačke površine, na način da ne predstavlja prepreku za lica sa oštećenjem vida.

Komunalna oprema koja se postavlja na zid objekta uz javnu pješačku površinu koja se nalazi na visini od 70 cm do 220 cm i istaknuta je više od 10 cm, treba da bude izvedena u svojoj punoj dužini i širini do javne pješačke površine ili označena na način da se pješačka površina ispod nje podigne najmanje 3 cm u odnosu na okolni nivo.

Ako je uz javnu pješačku površinu predviđena biciklistička staza ili parkiralište, izvodi se razgraničenje od javne pješačke površine denivelacijom od najmanje 3 cm, zelenom površinom, tipskim elementom.

Javna pješačka površina i uslovi iz st. 1, 4 i 5 ovog člana dati su u Prilogu 1, grafički prikaz broj 35.

Semafor

Član 42

Semafor treba da ima:

- zvučnu signalizaciju;
- kod semafora na raskrsnici, zvučnu signalizaciju jednog saobraćajnog pravca koja se ne preklapa sa zvučnom signalizacijom na semaforu drugog saobraćajnog pravca;
- zvučnu signalizaciju postavljenu na semaforu koja upozorava na promjenu svjetla na semaforu;
- tačkastu disperziju zvuka zvučne signalizacije usmjerenu na način da obavještava lica sa oštećenjem vida koje prelazi saobraćajnicu.

Pješački prelaz

Član 43

Pješački prelaz treba da ima:

- prelaz sa trotoara sa ivicom saobraćajnice, obezbijeđen ukošenjem ivičnjaka uz najveći dopušteni nagib od 10%, širine najmanje 120 cm,

- na ukošenom ivičnjaku izvedeno taktilno polje upozorenja čepaste strukture koje završava na crti paralelnoj sa ivicom kolovoza koja je od njega udaljena za širinu ivičnog kamena, ali ne manje od 15 cm, koje je dato u Prilogu 1, grafički prikaz broj 36;
- u slučaju minimalne visine trotoara od 3 cm, izvedeno taktilno polje upozorenja čepaste strukture širine najmanje 40 cm, koje je dato u Prilogu 1, grafički prikaz broj 37;
- radi prelaza saobraćajnice izvan raskršća, taktilnu crtu vođenja širine najmanje 40 cm sa užljebljenjima vertikalno u odnosu na saobraćajnicu, izvedenu do ukošenja ivičnjaka na prelazu, najmanje 110 cm, koja je data u Prilogu 1, grafički prikaz broj 38.

Elementi pristupačnosti iz stava 1 ovog člana primjenjuju se i na pješačkim prelazima cestovnog i željezničkog saobraćaja i biciklističkih staza.

Pješačko ostrvo

Član 44

Pješačko ostrvo treba da:

- bude izvedeno u skladu sa članom 41 stav 1 al. 1, 2 i 3 ovog pravilnika;
- ako se nalazi u nivou kolovoza ili se njegov nivo na mjestu prelaza spušta na nivo kolovoza, se označava taktilnim crtama upozorenja sa užljebljenjima vertikalnim u odnosu na smjer kretanja, širine najmanje 40 cm, međusobno povezanim taktilnom crtom vođenja sa užljebljenjima u smjeru kretanja širine najmanje 40 cm, 15 cm od početka i 15 cm od kraja ostrva na način dat u Prilogu 1, grafički prikaz broj 39;
- ako je podignuto u odnosu na nivo kolovoza, prelaz sa kolovoza na pješačko ostrvo izvodi se ukošenjem, na način dat u Prilogu 1, grafički prikaz broj 40;
- ako je ostrvo na mjestu prelaza spušteno na nivo kolovoza, a na podignutom dijelu sadrži stajalište za autobus, izvodi se ukošenje za pristup stajalištu, u skladu sa članom 41 al. 1 i 2 ovog pravilnika.

Raskrsnica

Član 45

Raskrsnica treba da sadrži elemente pristupačnog pješačkog prelaza iz člana 43 ovog pravilnika, odnosno pristupačnog pješačkog ostrva iz člana 44 ovog pravilnika.

Taktilna crta upozorenja je izvedena do ukošenja ivičnjaka na prelazu, u dužini od najmanje 110 cm, na način koji je dat u Prilogu 1, grafički prikaz broj 41.

Ako raskrsnicu nije moguće savladati u istom nivou, izvode se pješački prolazi ili pasarele primjenom odgovarajućih elemenata pristupačnosti za savladavanje visinskih razlika.

Obavezna primjena elemenata pristupačnosti

Član 46

Objekti iz člana 6 stav 1 ovog pravilnika, projektuju se i grade na način da, zavisno od svoje namjene, sadrže elemente pristupačnosti iz ovog pravilnika, i to:

1) objekti trgovačke, ugostiteljske i/ili turističke namjene:

- robna kuća elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 34, 36 i 37 ovog pravilnika;
- trgovački i uslužni centar elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 34, 36 i 37 ovog pravilnika;
- samoposluživanje uslužne površine 200 m² i više, elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19 i 34 ovog pravilnika;
- tržnica/pijaca elemente pristupačnosti iz čl. 17 i 18 ovog pravilnika;
- ugostiteljski objekti za pripremanje hrane, pića i napitaka sa 80 i više sjedećih mjesta elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19 i 24 ovog pravilnika;
- disko klub površine 100 m² i noćni klub površine najmanje od 200 m² i više, elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 19 ovog pravilnika;
- turistički informativni centar iz čl. 17 i 18 ovog pravilnika;
- turistička agencija površine 200 m² i više elemente pristupačnosti iz čl. 17 i 18 ovog pravilnika;
- prihvatni objekti nautičkog turizma elemente pristupačnosti iz čl. 17 do 20, 26 i 36 ovog pravilnika;
- hotel elemente pristupačnosti iz čl. 17 do 20, čl. 22, 26 i 36 ovog pravilnika;

- hostel sa zajedničkim sanitarnim jedinicama iz čl. 17 do 20, čl. 22, 26 i 36 ovog pravilnika;
- turističko naselje elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 23 i 36 ovog pravilnika;
- kamp za 500 i više gostiju elemente pristupačnosti iz čl. 17 do 21, čl. 26 i 36 ovog pravilnika;
- restoran uz brzu saobraćajnicu ili auto-put elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 19 ovog pravilnika;
- motel uz brzu saobraćajnicu ili autoput elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 19 ovog pravilnika;
- trgovačko-ugostiteljski sadržaj uz benzinsku pumpu elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 19 ovog pravilnika;

2) objekti poštanske i/ili telekomunikacione namjene:

- poštanska sala za rad sa strankama sa manje od tri šaltera ili pulta istog tipa poslovanja elemente pristupačnosti iz čl. 17 i 18 ovog pravilnika;
- poštanska sala za rad sa strankama sa tri i više šaltera ili pulta istog tipa poslovanja elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 33 ovog pravilnika;
- telekomunikacioni centar za pružanje usluga korisnicima sa manje od tri šaltera ili pulta istog tipa poslovanja elemente pristupačnosti iz čl. 17 i 18 ovog pravilnika;
- telekomunikacioni centar za pružanje usluga korisnicima sa tri i više šaltera ili pulta istog tipa poslovanja elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 33 ovog pravilnika;
- objekti u kojim se nude telekomunikacione usluge telefoniranja i faksiranja sa tri ili više uređaja elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 30 ovog pravilnika;

3) objekti za pružanje usluga saobraćaja novcem i druge finansijske usluge:

- banke sa manje od tri šaltera ili pulta istog tipa poslovanja elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 30 ovog pravilnika;
- banke sa tri i više šaltera ili pulta istog tipa poslovanja elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 33 ovog pravilnika;

4) objekti zakonodavne, sudske i izvršne vlasti, kao i lokalnih uprava:

- Vlada Crne Gore, Skupština Crne Gore, organi sudske vlasti, organi državne i lokalne uprave elemente pristupačnosti čl. 17, 18, 19, 36 i 37 ovog pravilnika;

5) objekti zdravstvene, rehabilitacione, socijalne i dječje zaštite:

- ustanove socijalne i dječje zaštite elemente pristupačnosti čl. 9, 17, 18, 19, 33, 35, 36, i 37 ovog pravilnika;
- apoteka elemente pristupačnosti iz člana 17 ovog pravilnika;
- prodavnica ortopedskih pomagala elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 25 i 33 ovog pravilnika;
- ambulanta elemente pristupačnosti iz čl. 9, 17, 18, 19, 35 i 36 ovog pravilnika;
- dom zdravlja elemente pristupačnosti iz čl. 9, 17, 18, 19, 33, 35, 36 i 37 ovog pravilnika;
- bolnica elemente pristupačnosti iz člana 9, čl. 17 do 20, čl. 22, 25, 26, 33, 36 i 37 ovog pravilnika;
- lječilište elemente pristupačnosti iz čl. 9, 17 do 20, čl. 22, 25, 26, 33, 36, i 37 ovog pravilnika;
- zatvoreni bazen u lječilištu elemente pristupačnosti iz čl. 9, 17, 18, 19, 25, 26, 28, 33, 36 i 37 ovog pravilnika;
- otvoreni bazen u lječilištu elemente pristupačnosti iz čl. 9, 17, 18, 19, 25, 26, 28, 36 i 37 ovog pravilnika;
- lječilišna plaža elemente pristupačnosti iz čl. 19, 25, 26, 28 i 36 i 37 ovog pravilnika;
- zatvoreno lječilišno kupatilo/banja elemente pristupačnosti iz čl. 9, 17, 18, 19, 25, 26, 28, 33, 36, i 37 ovog pravilnika;
- dom za stara lica sa zajedničkim sanitarnim jedinicama elemente pristupačnosti iz čl. 17 do 20, čl. 22, 26, 34, 36 i 37 ovog pravilnika;
- dom za stara lica hotelskog tipa (soba/TWC) elemente pristupačnosti iz čl. 17 do 22, čl. 26, 34, 36 i 37 ovog pravilnika;
- dom za stara lica apartmanskog tipa elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 23, 34, 36 i 37 ovog pravilnika;
- narodna kuhinja elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 34 i 36 ovog pravilnika;

6) objekti koja često koriste lica sa invaliditetom:

- objekat u kome se nalaze poslovne prostorije saveza, društva i/ili udruženja lica sa invaliditetom elemente pristupačnosti iz čl. 9, 17, 18, 19, 21, 22, 30, 31, 32, 35, 36 i 37 ovog pravilnika;
- ustanova za vaspitanje i obrazovanje lica sa invaliditetom elemente pristupačnosti iz čl. 9, 17, 18, 19, 22, 25, 30, 31, 32, 34, 35, 36 i 37 ovog pravilnika;
- ustanova za rehabilitaciju elemente pristupačnosti iz člana 9, čl. 17 do 22, čl. 25, 26, 30, 31, 32, 34, 36 i 37 ovog pravilnika;
- ustanova za smještaj lica sa invaliditetom elemente pristupačnosti iz člana 9, čl. 17 do 22, čl. 25, 26, 30, čl. 31 do 34, čl. 36 i 37 ovog pravilnika;

7) objekti vaspitne i obrazovne namjene:

- dječiji vrtić elemente pristupačnosti iz čl. 17 i 18 ovog pravilnika;
- škola, obrazovna institucija, ustanova za obrazovanje odraslih lica, visoko obrazovna institucija elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 22, 29 i 36 ovog pravilnika;
- učenički i studentski dom sa sobama sa zajedničkim sanitarnim jedinicama elemente pristupačnosti iz čl. 9, čl. 17 do 22, čl. 26, 36 i 37 ovog pravilnika;
- učenički i studentski dom hotelskog tipa (soba/TWC) elemente pristupačnosti iz čl. 9, čl. 17 do 20, čl. 22, 26, 36 i 37 ovog pravilnika;
- studentska apartmanska naselja elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 23, 36 i 37 ovog pravilnika;

8) objekti kulturne namjene:

- centralna, univerzitetska i gradska biblioteka elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 34, 36 i 37 ovog pravilnika;
- knjižara elemente pristupačnosti iz čl. 17 i 34 ovog pravilnika;
- kulturni centar elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 36 i 37 ovog pravilnika;
- kongresni centar elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 29, 35, 36 i 37 ovog pravilnika;
- muzej, galerija, izložbeni prostor površine 300 m² i više elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 34 i 36 ovog pravilnika;
- bioskop, pozorište i koncertna dvorana elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 29, 35 i 36 ovog pravilnika;

9) objekti saobraćajne namjene:

- aerodrom elemente pristupačnosti iz čl. 9, 17, 18, 19, 24 i čl. 33 do 37 ovog pravilnika;
- autobuska i željeznička stanica elemente pristupačnosti iz čl. 9, 17, 18, 19, 24, čl. 33 do 36, čl. 39 i 41 ovog pravilnika;
- autobusko stajalište i željeznički peron elemente pristupačnosti iz čl. 9, 36, 39 i 41 ovog pravilnika;
- putnička zgrada u trajektnim i brodskim pristaništima elemente pristupačnosti iz čl. 9, 17, 18, 19, 24, 33, 34 i 37 ovog pravilnika;
- odmorište uz brze ceste i autoput elemente pristupačnosti iz čl. 19 i 41 ovog pravilnika;
- javno parkiralište elemente pristupačnosti iz člana 40 ovog pravilnika;
- javna garaža kapaciteta 300 i više vozila elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19 i 40 ovog pravilnika;
- benzinska pumpa elemente pristupačnosti iz člana 17 ovog pravilnika;

10) objekti sportske i rekreacione namjene:

- sportski teren elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 25 i 29 ovog pravilnika;
- sportska dvorana elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 25, 26, 29, 36 i 37 ovog pravilnika;

11) objekti zabavne namjene:

- zabavni park elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 36 i 41 ovog pravilnika;
- zoološki i botanički vrt elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19, 36 i 41 ovog pravilnika;

12) objekti vjerske namjene:

- obredna dvorana elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 36 ovog pravilnika;
- vjerski i dobrotvorni centar elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19 i 36 ovog pravilnika;

13) objekti za izvršavanje krivičnih sankcija:

- zatvor elemente pristupačnosti iz čl. 17 do 20, čl. 22, 26 i 33 ovog pravilnika;
- vaspitni zavod elemente pristupačnosti iz čl. 17 do 22 i člana 33 ovog pravilnika;

14) prostori i površine javne namjene:

- pješački trg, ulica, staza u parku, dječjem igralištu i na šetalištu elemente pristupačnosti iz člana 41 ovog pravilnika;
- pješački prolaz, pasarela i pješački most elemente pristupačnosti iz člana 41 ovog pravilnika;
- ulični prelaz elemente pristupačnosti iz čl. 42 do 45 ovog pravilnika;

15) objekti druge namjene:

- sajamski i izložbeni centar elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18, 19 i 36 ovog pravilnika;
- javni WC iz čl. 17, 18 i 19 ovog pravilnika;
- objekat u kome je obavezno izvođenje 4 ili više WC jedinica za javnu upotrebu elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 19 ovog pravilnika;
- mrtvačnica i krematorijum elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 36 ovog pravilnika;
- kapela elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 36 ovog pravilnika;
- javno sklonište elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 19 ovog pravilnika.

Pored elemenata pristupačnosti iz stava 1 ovog člana, treba da se obezbijedi i element pristupačnosti iz člana 40 ovog pravilnika, ako je u sastavu objekta i javni parking obezbijeđen na otvorenom prostoru i/ili podzemnoj garaži za taj objekat.

Objekti stambene i stambeno-poslovne namjene treba da se projektuju i budu izvedeni na način da, zavisno od svoje namjene, sadrže:

- 1) za stambeni objekat elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 23 ovog pravilnika;
- 2) za stambeno-poslovni objekat elemente pristupačnosti iz čl. 17, 18 i 23 ovog pravilnika.

Osim elemenata pristupačnosti iz stava 2 ovog člana, dio objekta za poslovne namjene treba da sadržati i elemente pristupačnosti u zavisnosti od namjene toga dijela objekta u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Pristupačne sobe

Član 47

Sobe u bolnicama, lječilištima i institucijama za rehabilitaciju i smještaj lica sa invaliditetom treba da se izvedu kao pristupačne.

Obavezni broj pristupačnih soba u domu za stara lica hotelskog tipa (soba/TWC) i u domu za stara lica u kojem se nalaze zajedničke sanitarne jedinice, određuje se na način da se na prvih 20 soba izvodi obavezno jedna pristupačna soba.

Ukupan broj pristupačnih soba određuje se zaokruživanjem broja soba na prvu višu deseticu.

Obavezni broj pristupačnih soba i/ili apartmana, odnosno smještajnih jedinica (u daljem tekstu: soba) u hotelu (soba/TWC) sa 25 i više soba, turističkom naselju sa 25 i više apartmana, hostelu sa 25 i više soba sa zajedničkim sanitarnim jedinicama, u učeničkom i studentskom domu hotelskog tipa (soba/TWC) sa 25 i više soba, učeničkom i studentskom domu sa 25 i više soba u kojima se nalaze zajedničke sanitarne jedinice kao i studentskom apartmanskim naselju sa 25 i više apartmana, iznosi najmanje 2 % od ukupnog broja soba, pri čemu se potreban broj tih soba utvrđuje zaokruživanjem decimalnog broja na veći cijeli broj.

Sve učionice u školi, obrazovnoj instituciji, ustanovi za obrazovanje odraslih, visoko obrazovnoj instituciji treba da se izvedu kao pristupačne.

Obavezni broj pristupačnih smještajnih jedinica za lica koja borave u objektima za izvršavanje krivičnih sankcija je 5% (minimum jedna).

Pristupačni toalet i kupatila

Član 48

Obavezni broj pristupačnih toaleta (WC-a) i kupatila u domu za stara lica sa zajedničkim sanitarnim jedinicama, određuje se na način da se na svakih deset soba obavezno izvodi jedan pristupačan toalet (WC) i jedno pristupačno kupatilo.

U đlačkom i studentskom domu u kojem se nalaze zajedničke sanitarne jedinice obavezno se na svakih 50 soba izvodi jedan pristupačan toalet (WC) i jedno pristupačno kupatilo.

Ugostiteljski objekti za pripremanje hrane, pića i napitaka sa manje od 80 sjedećih mjesta; disko klub i noćni klub površine najmanje 200 m²; muzej, galerija, izložbeni prostor površine manje od 300 m²; bioskop, pozorište i

koncertna dvorana, treba da imaju pristupačan toalet (WC) i ispunjavaju uslove u pogledu elemenata pristupačnosti za savladavanje visinske razlike u skladu sa ovim pravilnikom.

Ako je za objekte iz stava 3 ovog člana, obavezno izvođenje samo jednog WC-a za žene i muškarce, tada se on izvodi kao pristupačan WC.

Obavezni elementi pristupačnosti kada se u objektu zapošljavaju lica sa invaliditetom

Član 49

Kada je u objektu predviđeno zapošljavanje lica sa invaliditetom, treba da se obezbijede elementi pristupačnosti iz ovog pravilnika, a u skladu sa potrebama lica koje se zapošljava.

Obavezni elementi pristupačnosti kada se u objektu ostvaruje biračko pravo

Član 50

Kada se u objektu iz člana 6 ovog pravilnika ostvaruje biračko pravo, treba da se obezbijede elementi pristupačnosti iz čl. 17,18 i 27 ovog pravilnika.

Pristupačna parking mjesta

Član 51

Na javnom parkiralištu i u javnoj garaži izvodi se 5% pristupačnih parkirališnih mjesta u odnosu na ukupni broj parkirališnih mjesta (najmanje jedno).

Uz objekat, odnosno u objektu iz člana 6 ovog pravilnika izvodi se 5% pristupačnih parkirališnih mjesta u odnosu na ukupni broj parkirališnih mjesta (najmanje jedno).

Unapređenje pristupačnosti objekata

Član 52

Djelovi objekata iz člana 46 stava 1 ovog pravilnika, koji se rekonstruišu ili nastaju rekonstrukcijom projektuju se na način da zavisno od svoje namjene, sadrže propisane elemente pristupačnosti.

Odstupanje od propisanih elemenata pristupačnosti

Član 53

Ako se pri rekonstrukciji objekata iz člana 6 ovog pravilnika, koji su upisani u Centralni registar spomen-obilježja na teritoriji Crne Gore, ne mogu obezbijediti propisani elementi pristupačnosti, a da se ne naruši utvrđeno svojstvo spomenika kulture, dopušteno je odstupanje od propisanih elemenata pristupačnosti, ako se pribavi prethodna saglasnost organa uprave nadležnog za spomen-obilježja.

Sadržaj projekata

Član 54

Idejni i glavni projekat za objekte iz člana 6 ovog pravilnika sadrže prikaz tehničkih rješenja kojima se elementi pristupačnosti primjenjuju za obezbjeđenje pristupačnosti objekata i prikaz tehničkih rješenja za jednostavno prilagođavanje stanova.

Prestanak važenja

Član 55

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti ("Službeni list CG", br. 48/13 i 44/15).

Stupanje na snagu

Član 56

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

GRAFIČKI PRIKAZ OZNAKA PRISTUPAČNOSTI, USLOVA UPOTREBE POMAGALA
I OBAVEZNIH ELEMENATA PRISTUPAČNOSTI

* Sve dimenzije izražene su u centimetrima.

GRAFIČKI PRIKAZ BR. 1 - OZNAKE PRISTUPAČNOSTI

Dimenzije i boja svake oznake pristupačnosti, kao i vrsta materijala od kojeg se izrađuje, određuju se u odnosu na:

- podlogu na koju se oznaka postavlja,
- oblikovanost unutrašnjeg i/ili spoljašnjeg prostora i
- udaljenost sa koje osoba smanjene pokretljivosti i lice sa invaliditetom može oznaku uočiti.

Pri smanjenju i/ili povećanju pojedine oznake pristupačnosti ne može se mijenjati odnos (proporcija) grafičkih elemenata oznake, već se oznaka izvodi u skladu sa primjerima iz ovog Obrasca.

Slika 1.1: Oznaka pristupačnosti za lica koja koriste invalidska kolica

Slika 1.2: Oznaka pristupačnosti za lica sa oštećenjem vida

Slika 1.3: Oznaka pristupačnosti za lica sa oštećenjem sluha

Slika 1.4: Oznaka pristupačnosti za lica koja se kreću pomoću štapa, štake i nosalice

Slika 1.5: Oznaka pristupačnosti za lica koja se kreću sa bijelim štapom i psom

Slika 1.6: Oznaka pristupačnosti za lica sa dječjim kolicima

Slika 1.7: Oznaka pristupačne rampe

Slika 1.8: Oznaka pristupačnog stepeništa

Slika 1.9: Oznaka pristupačnog lifta

Slika 1.10: Oznaka pristupačne vertikalno podizne platforme

Slika 1.11: Oznaka pristupačne koso podizne sklopive platforme

Slika 1.12: Oznaka pristupačnog ulaznog prostora

Slika 1.13: Oznaka pristupačnog WC-a

Slika 1.14: Oznaka pristupačnog kupatila i tuš kabine

Slika 1.15: Oznaka pristupačne kafe i restorana

Slika 1.16: Oznaka pristupačnog ulaza u vodu na plaži i bazenu

Slika 1.17: Oznaka pristupačnog telefona

Slika 1.18: Oznaka pristupačnog tekstofoina, faksa i bankomata

Slika 1.19: Oznaka pristupačnog mjesta u gledalištu

Slika 1.20: Oznaka komunikacijskog pomagala

Slika 1.21: Oznaka za induktivnu petlju i transmisioni obruč

Slika 1.22: Oznaka pristupačnog šaltera i pulta

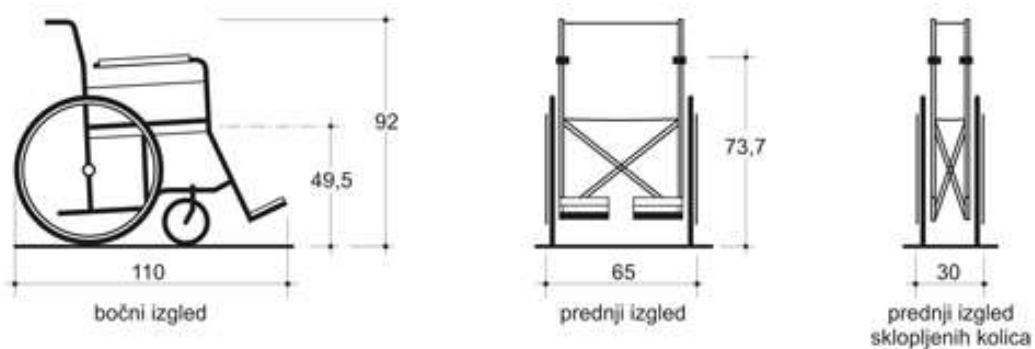
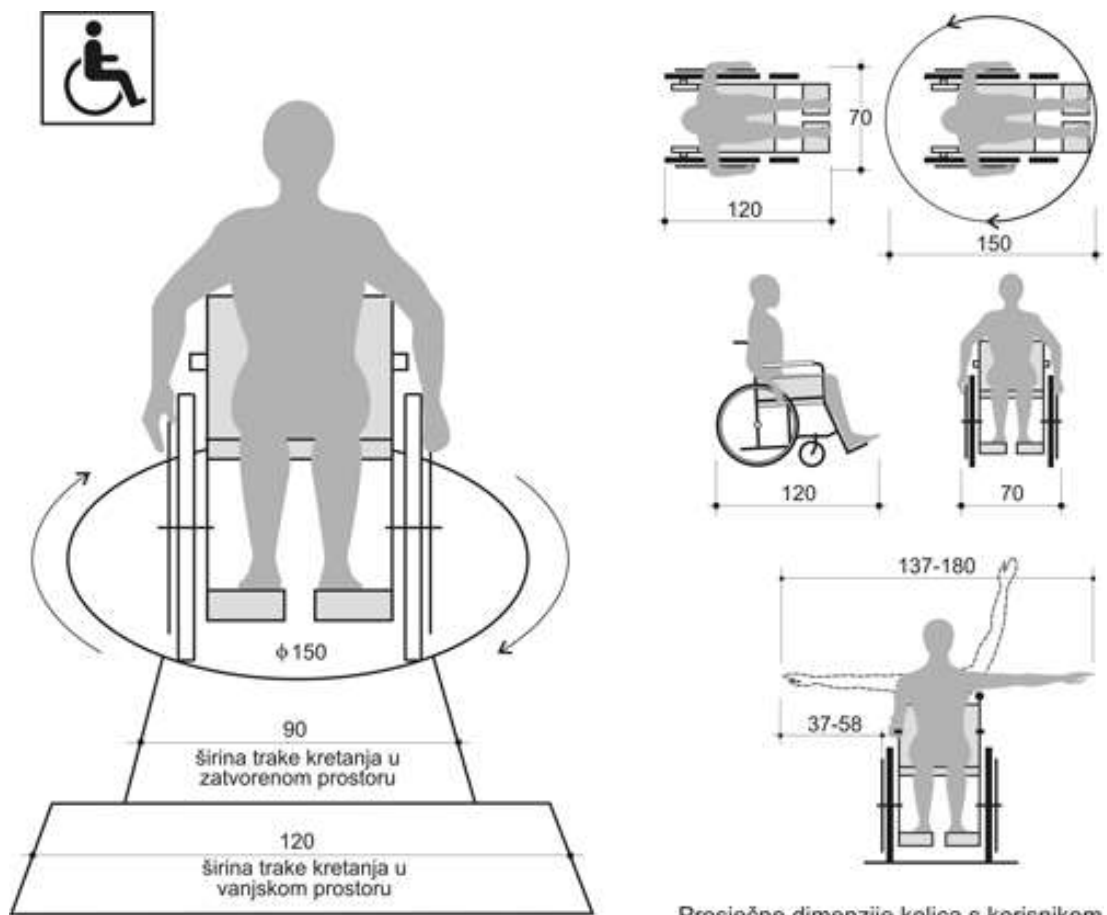

Slika 1.23: Oznaka pristupačnog oglednog perisa

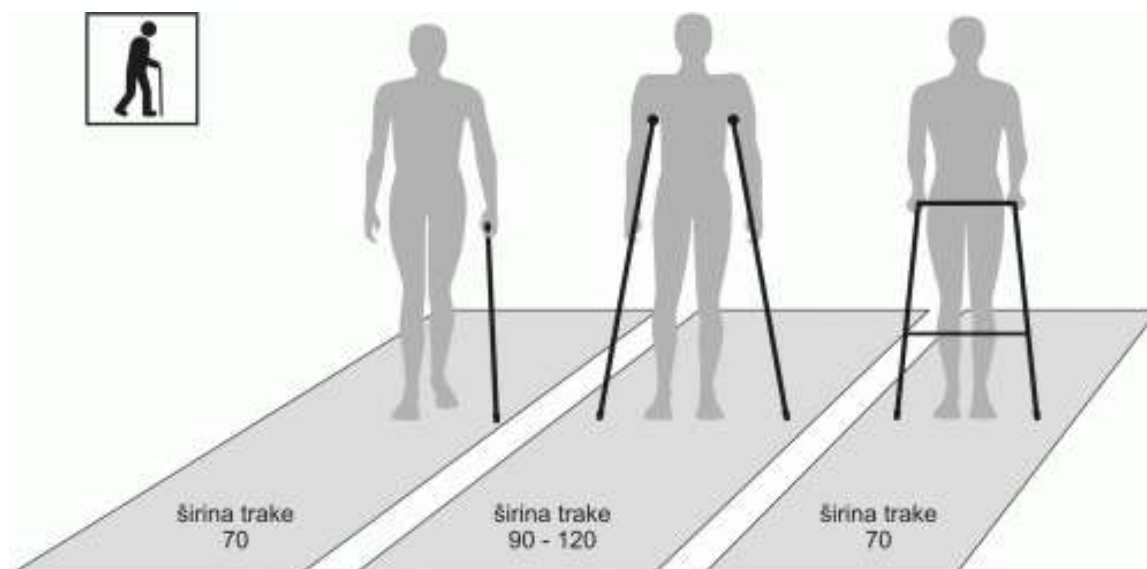
Slika 1.24: Oznaka pristupačnog parking mjesta

GRAFIČKI PRIKAZ BR. 2 - USLOVI ZA UPOTREBU POMAGALA – PROSTOR POTREBAN ZA KRETANJE LICA KOJA KORISTE INVALIDSKA KOLICA

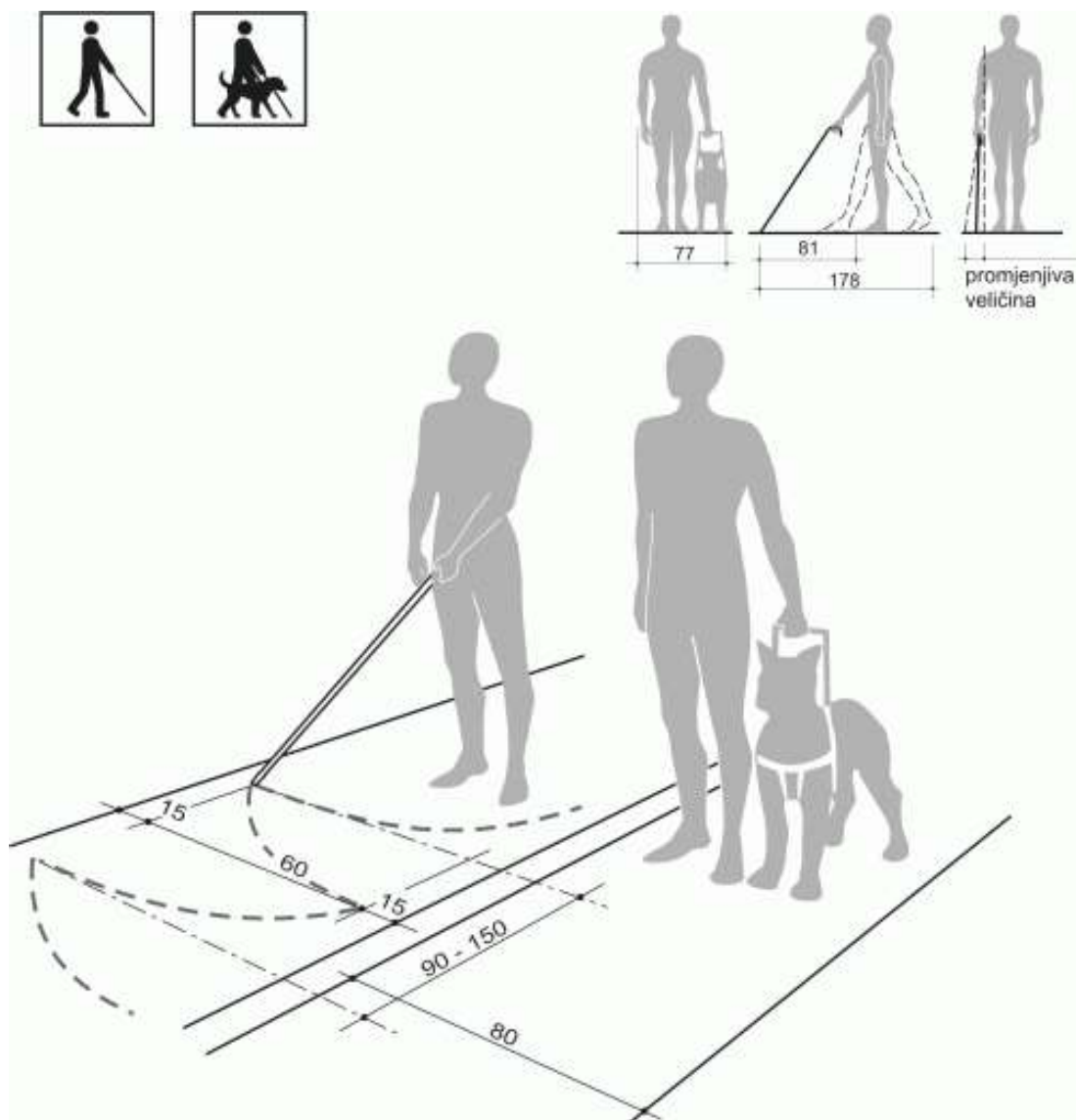

Prosječne dimenzije invalidskih kolica

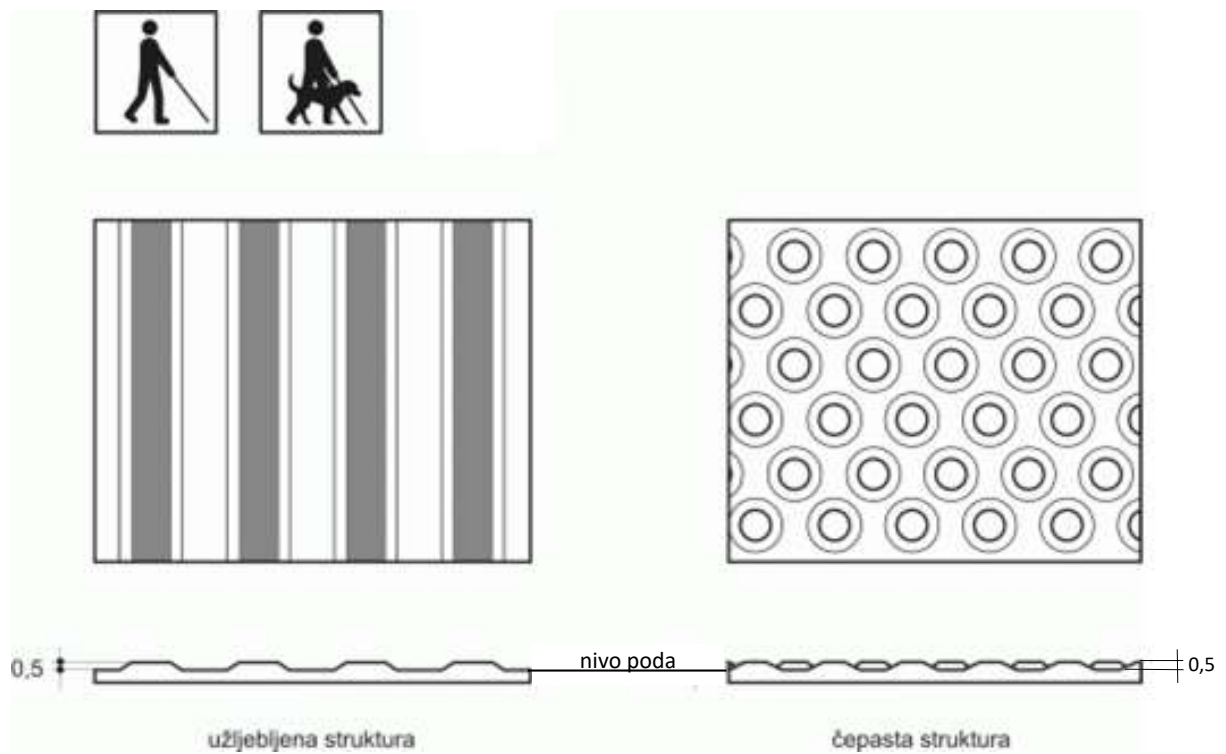
**GRAFIČKI PRIKAZ BR. 3 - USLOVI UPOTREBE POMAGALA – PROSTOR
POTREBAN ZA UPOTREBU ŠTAPA, ŠTAKA I HODALICE**

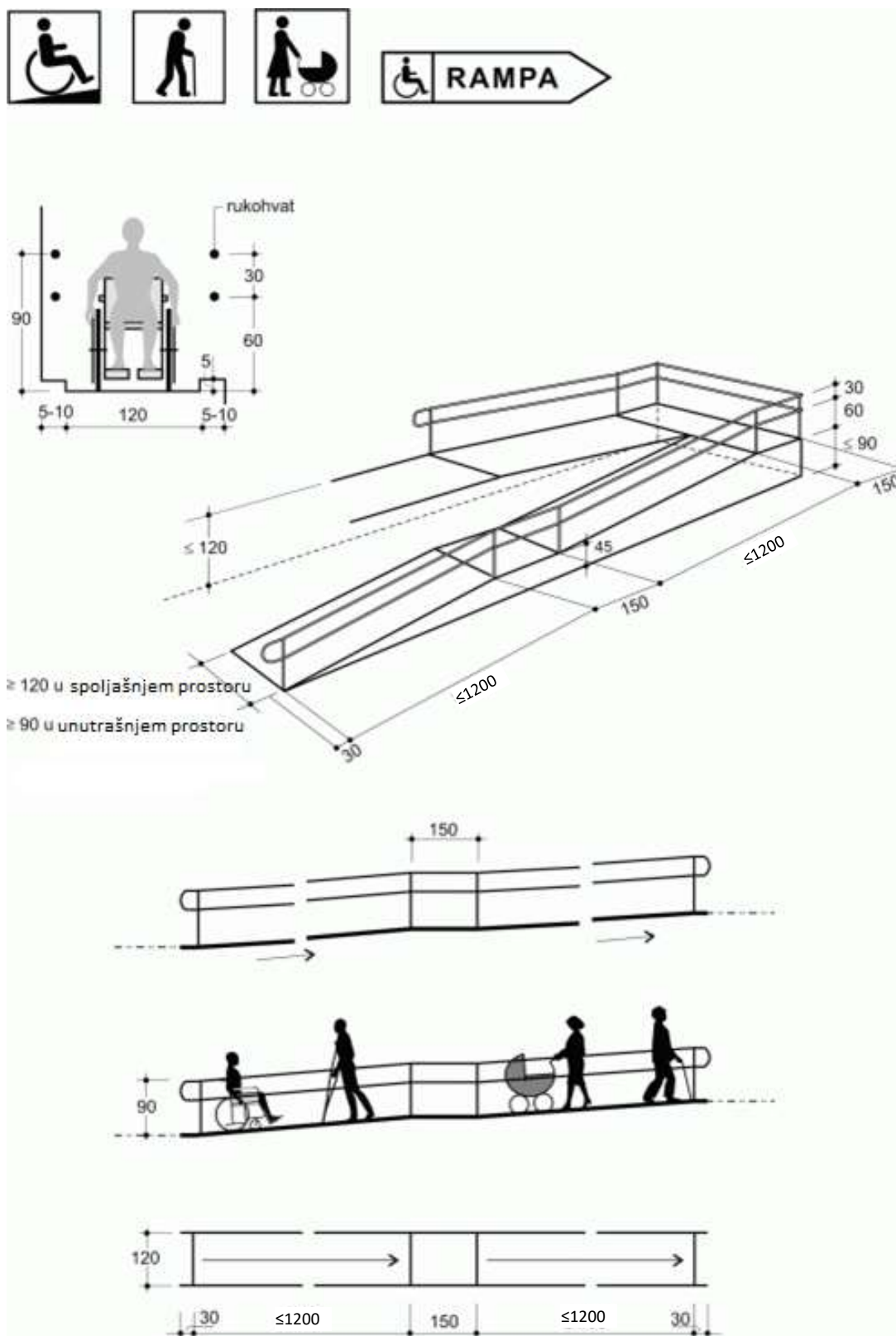
**GRAFIČKI PRIKAZ BR. 4 - USLOVI UPOTREBE POMAGALA - PROSTOR
POTREBAN ZA UPOTREBU BIJELOG ŠTAPA I PSA VODIČA**

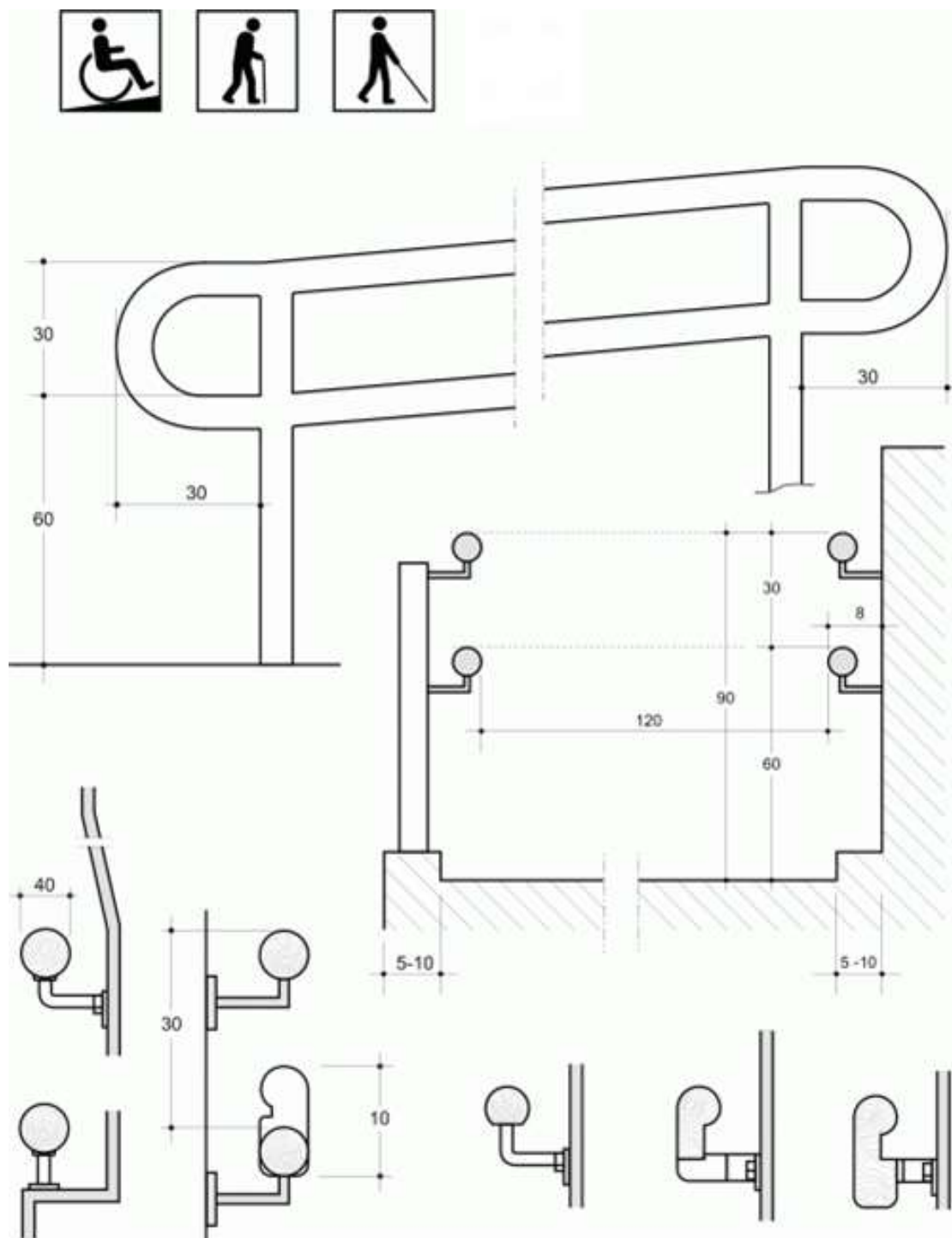
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 5 - TAKTILNA POVRŠINA

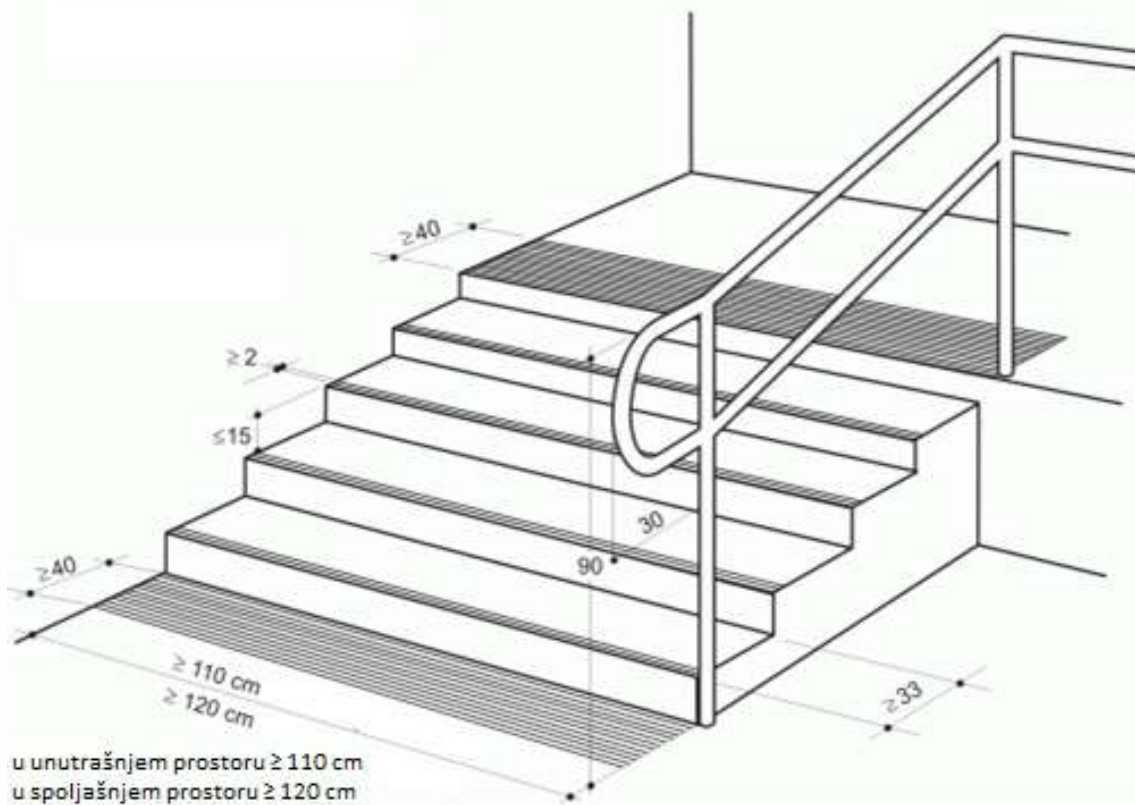
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 6 - RAMPA

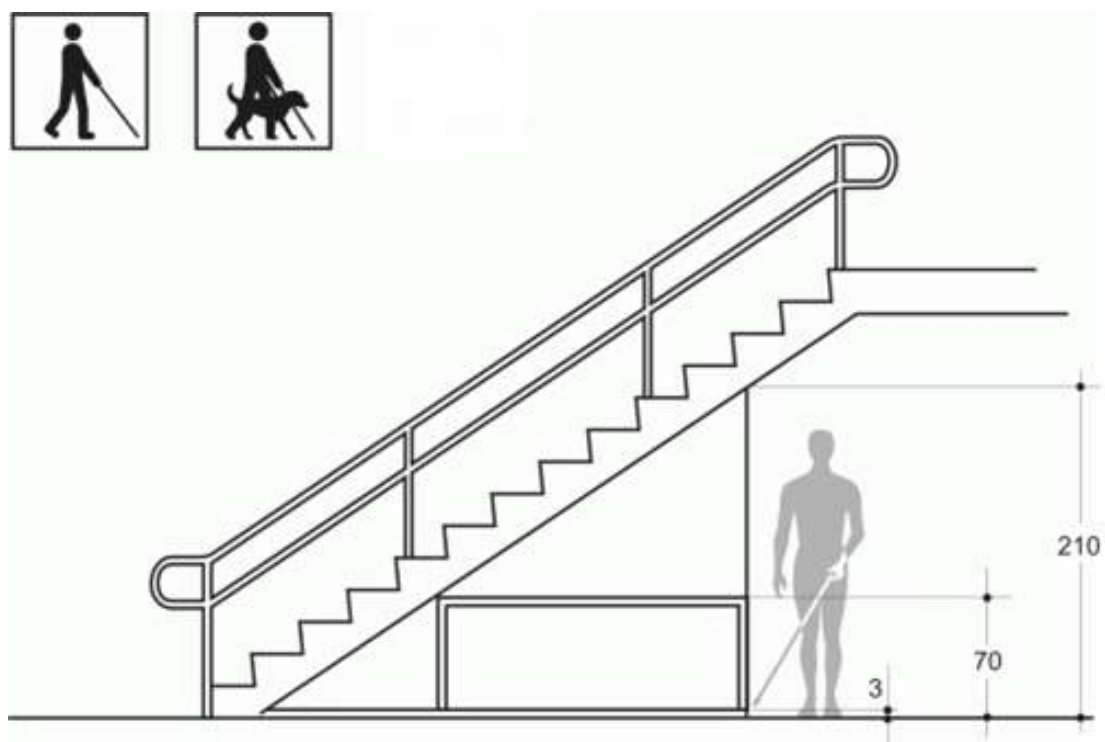
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 7 - RUKOHVATI

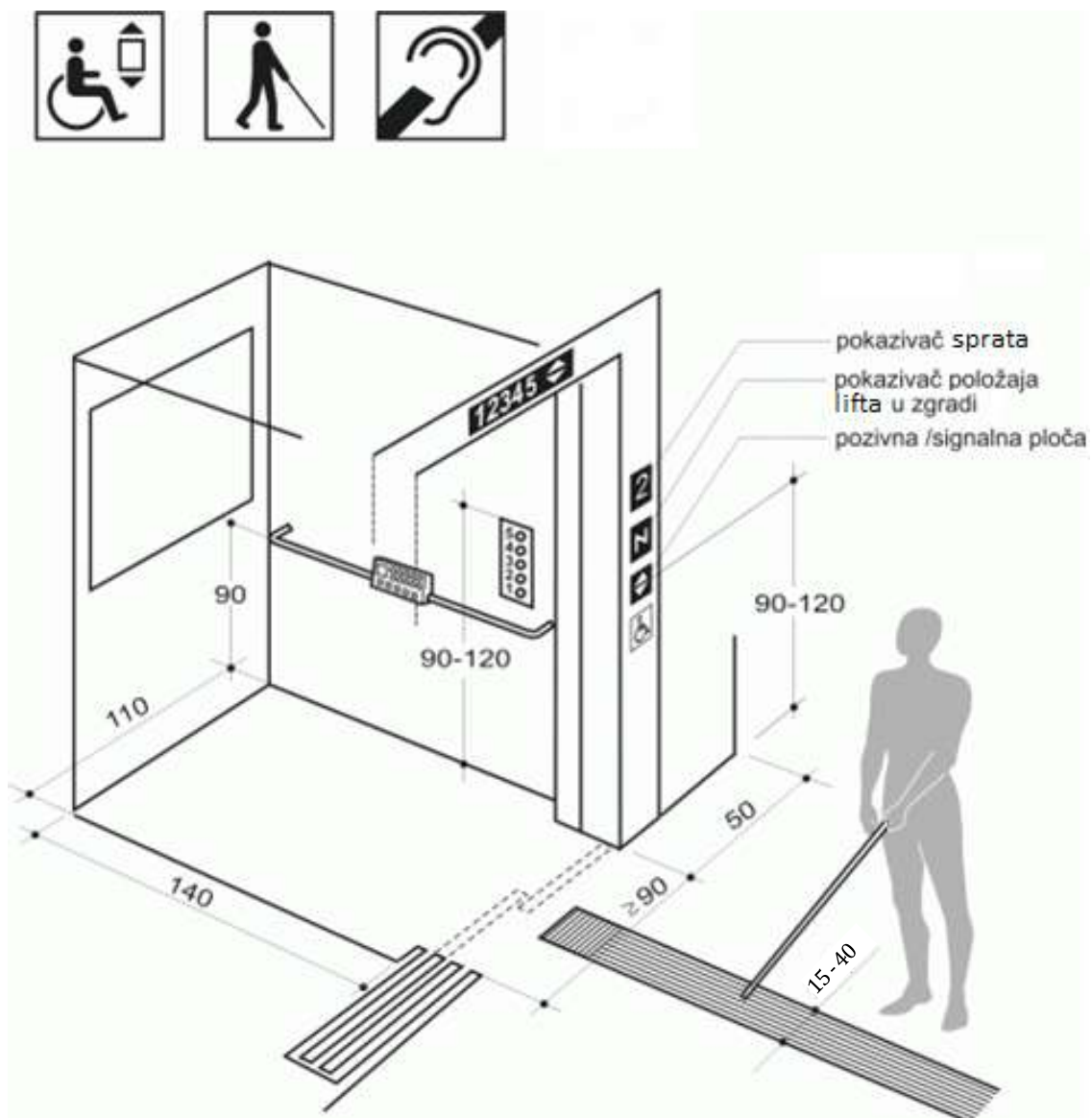
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 8 - STEPENIŠTE

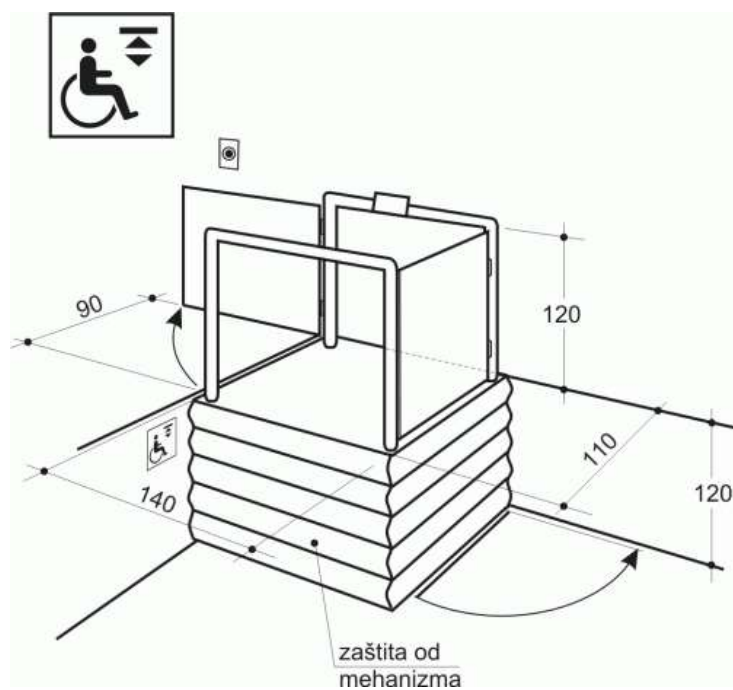
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 9 - PROSTOR ISPOD POČETNOG STEPENIŠNOG KRAKA

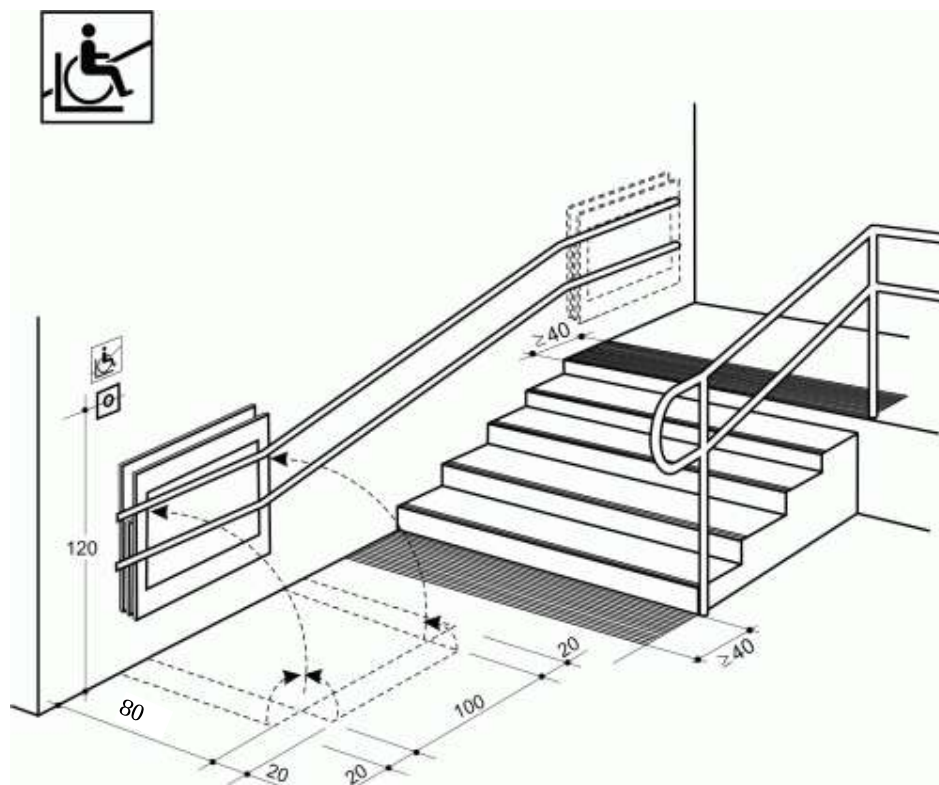
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 10 - LIFT

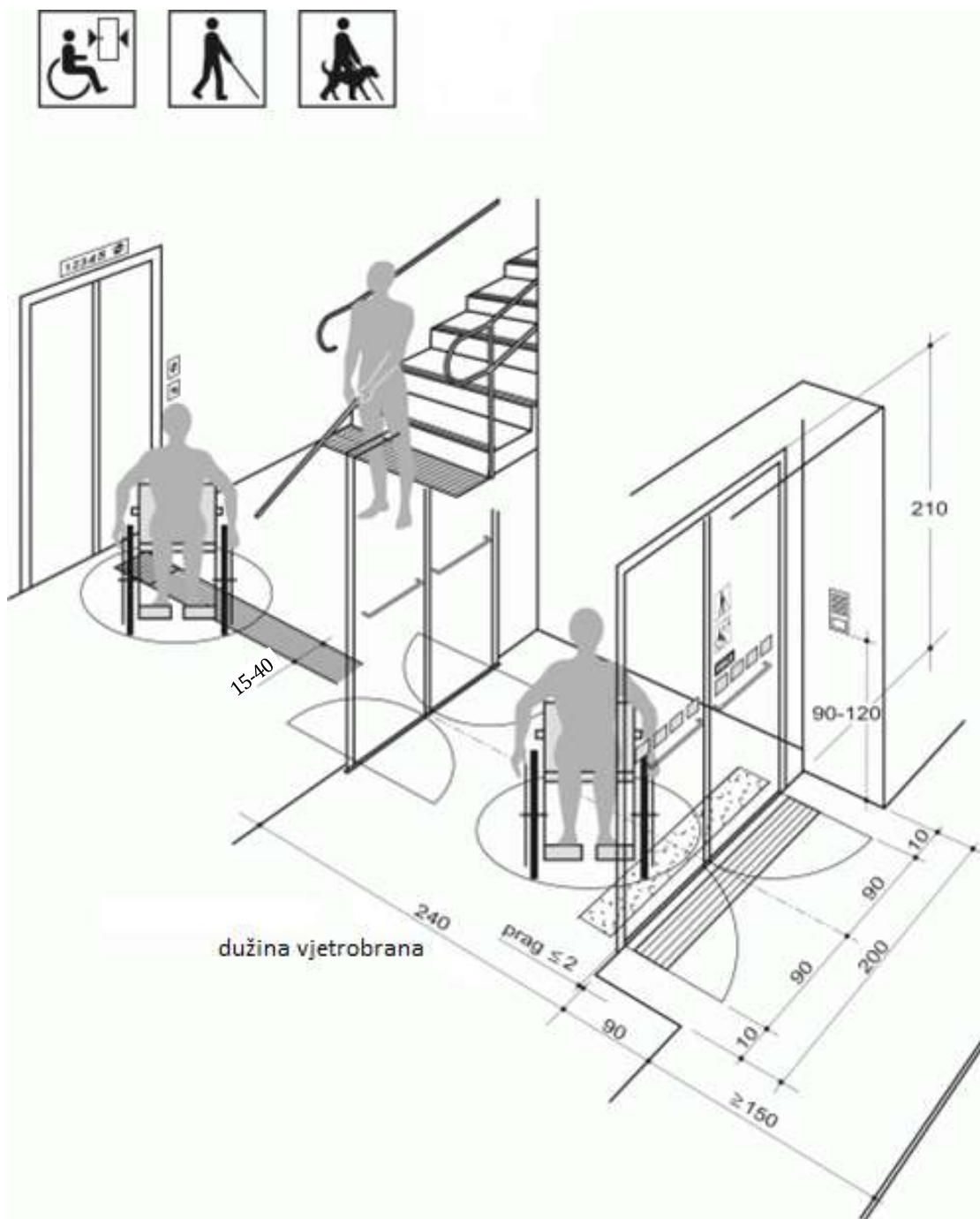
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 11 - VERTIKALNO-PODIZNA PLATFORMA

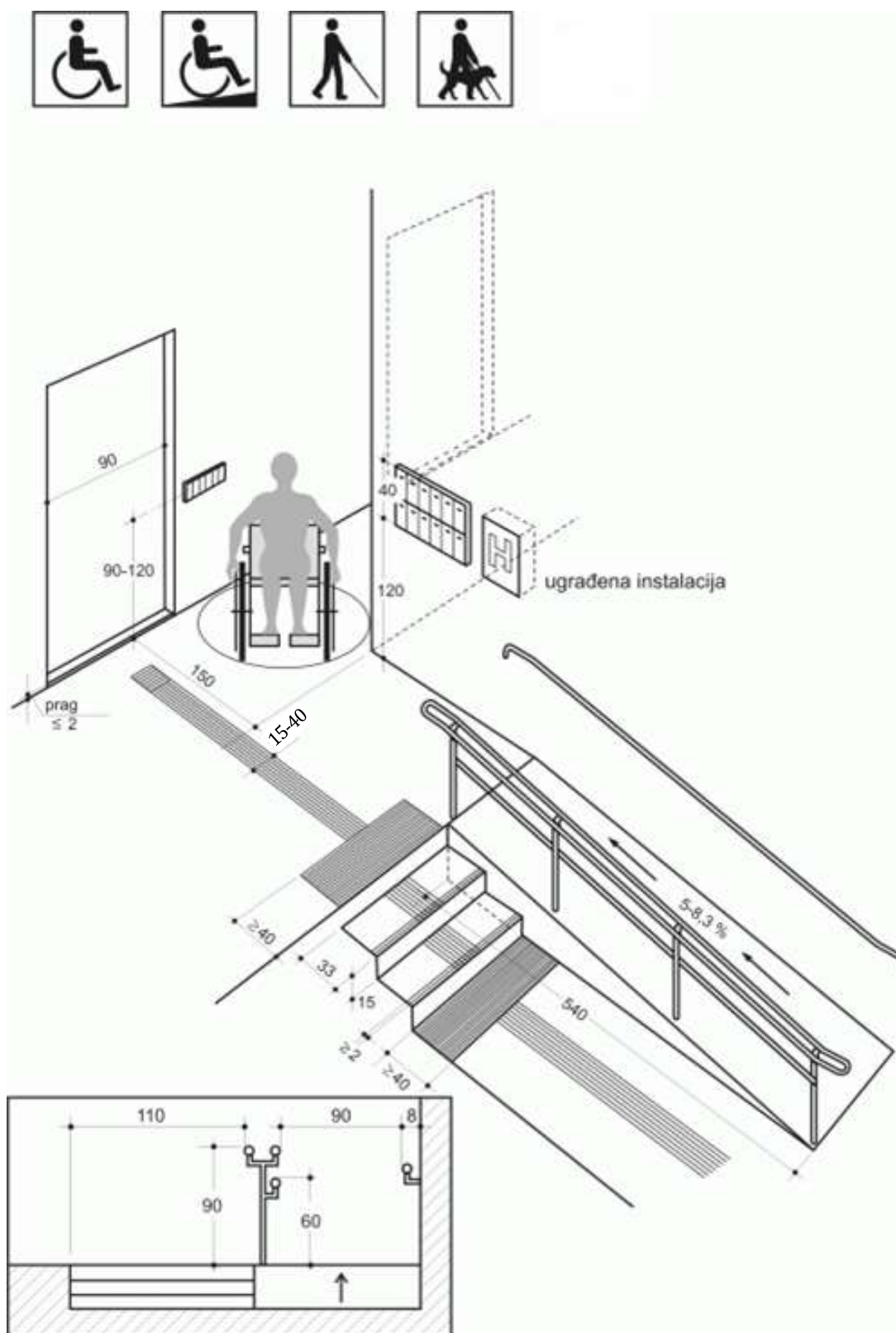
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 12 - KOSO-PODIZNA SKLOPIVA PLATFORMA

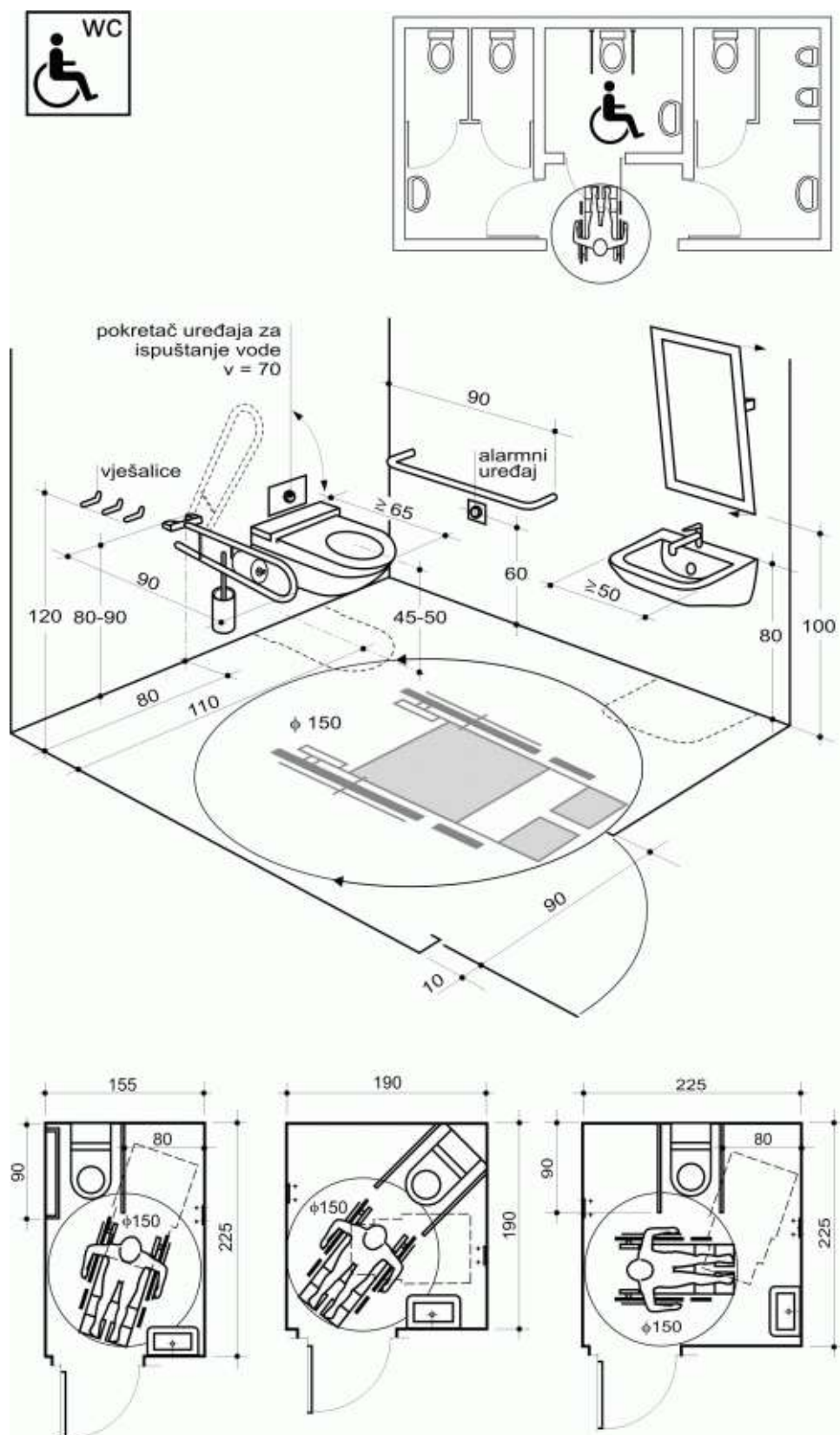
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 13 - ULAZNI PROSTOR

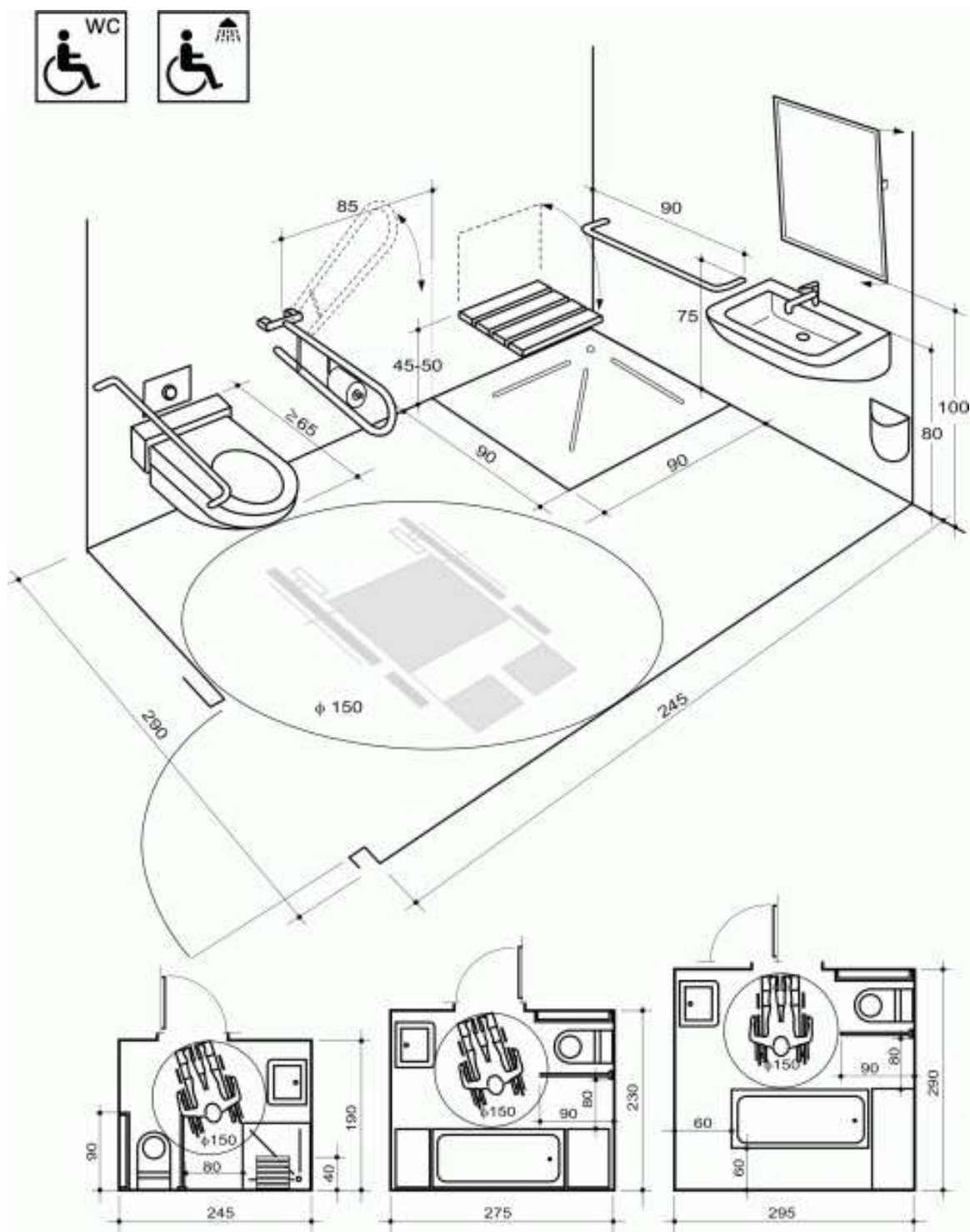
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 14 - HODNICI

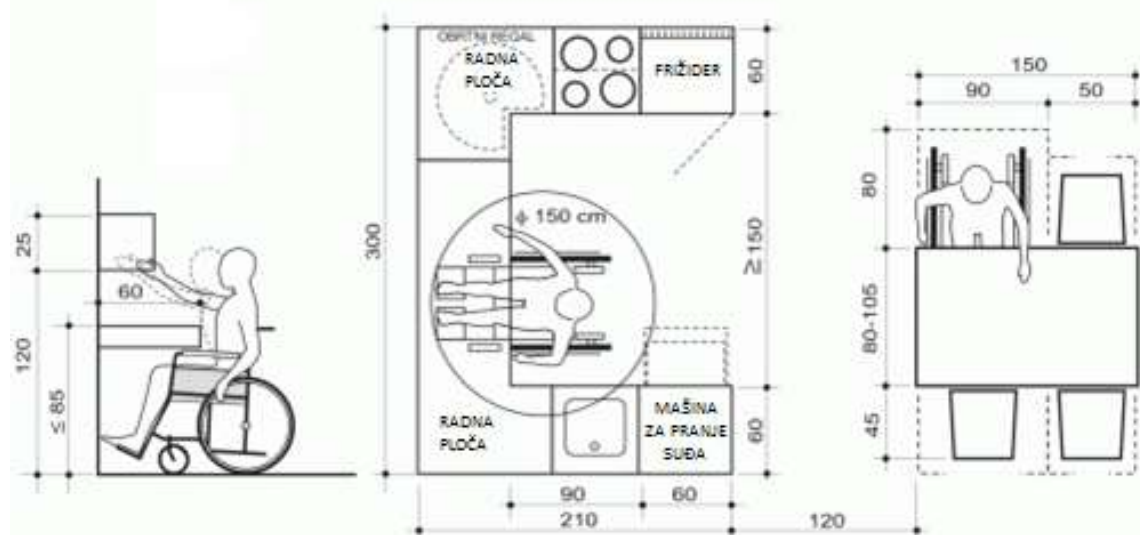
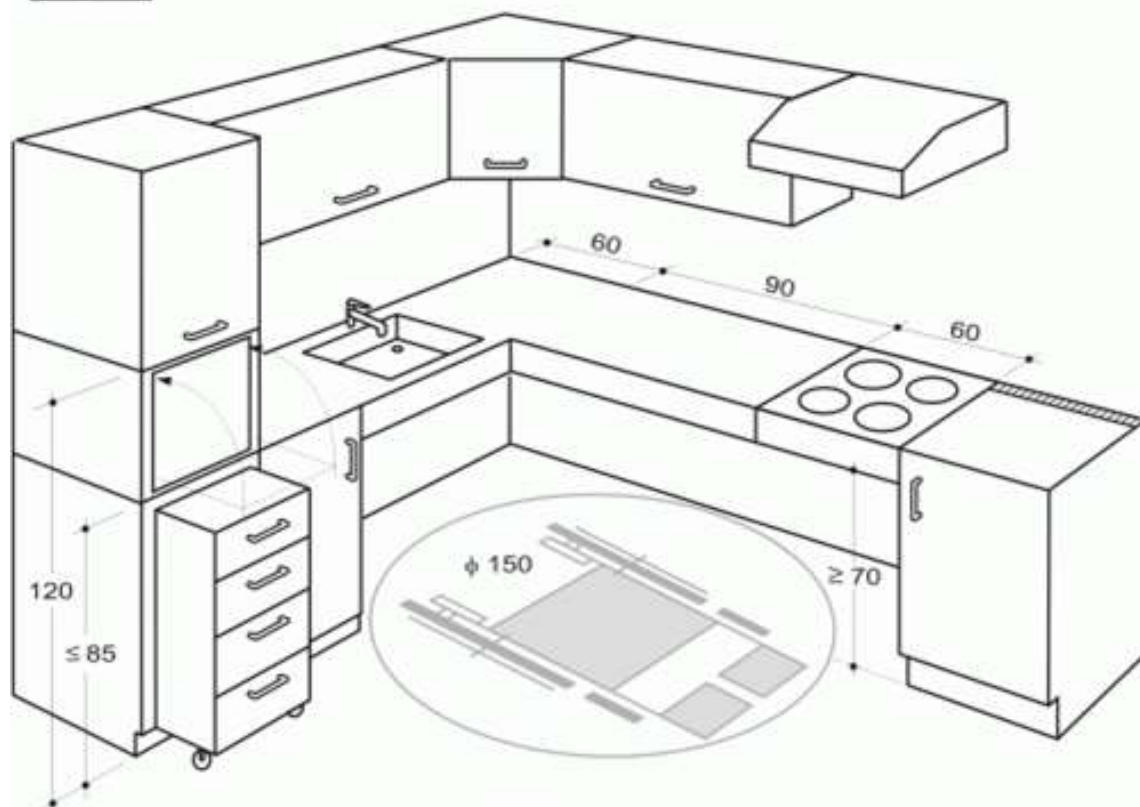
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 15 - WC

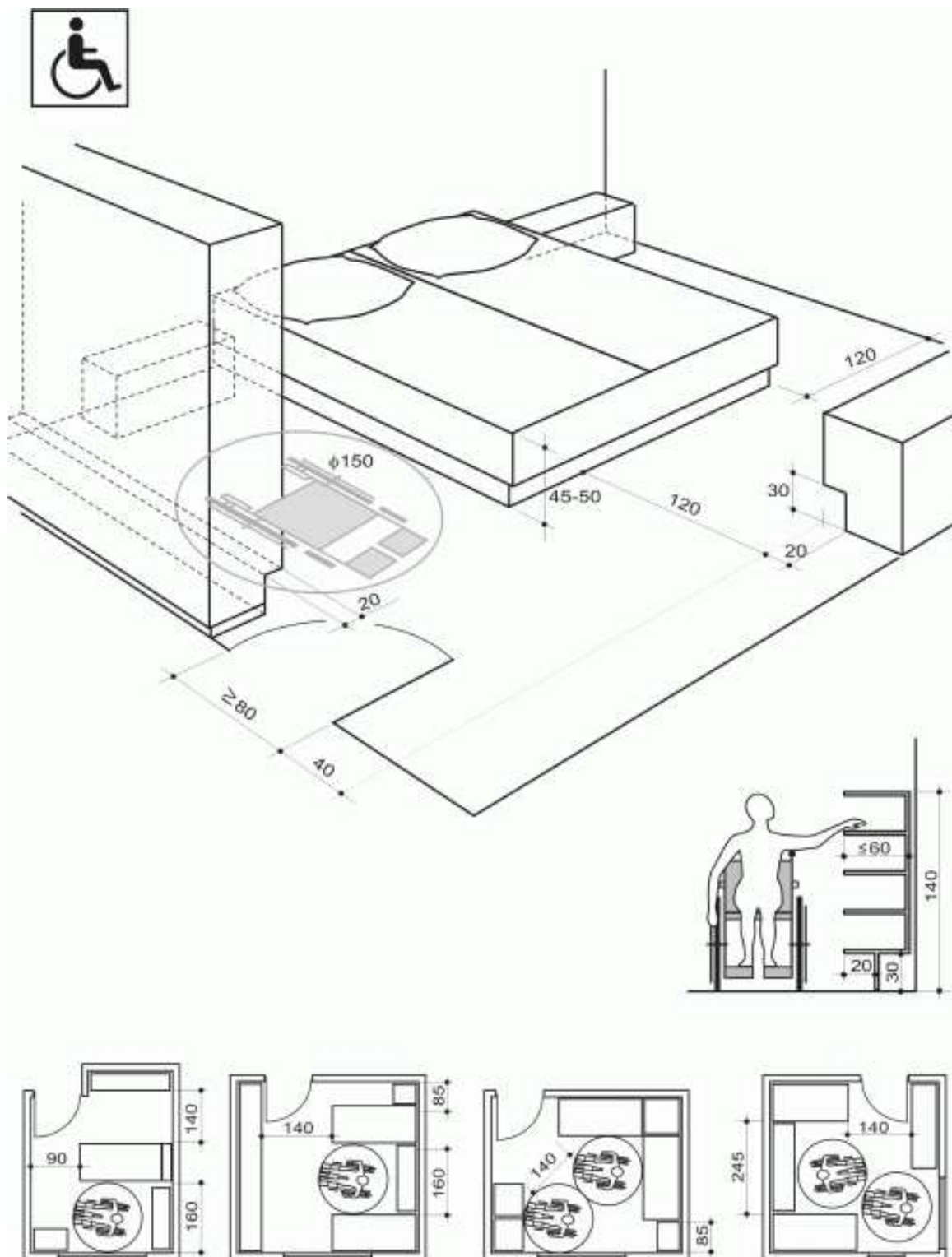
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 16 - KUPATILO

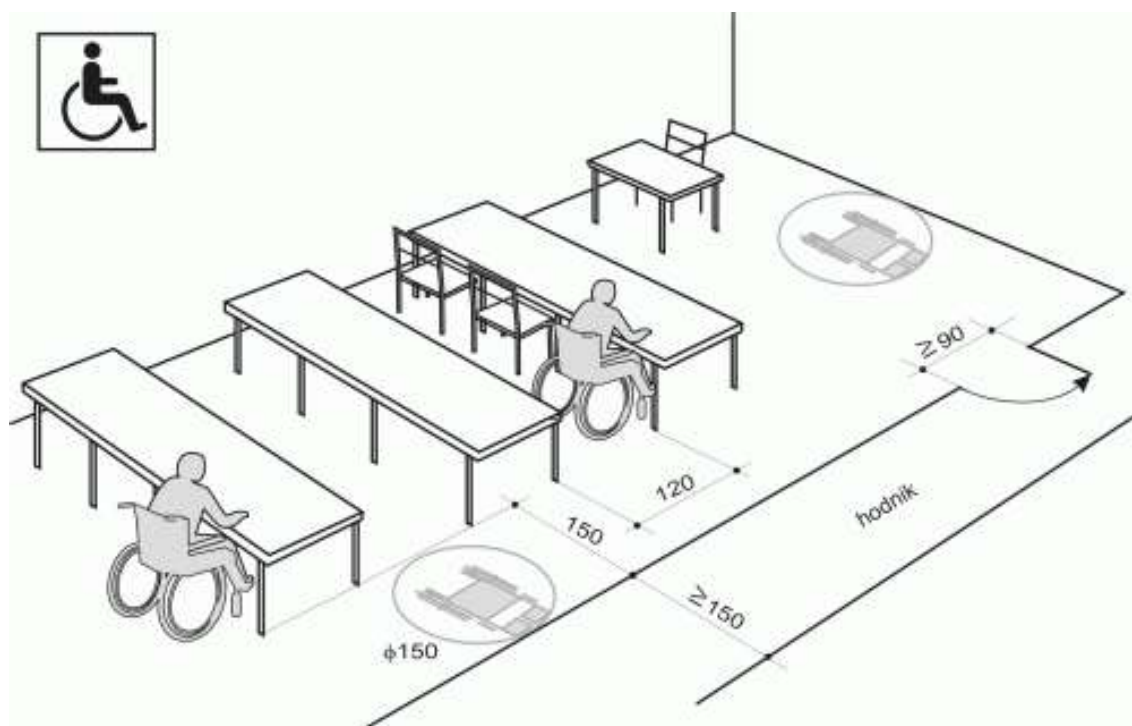
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 17 - KUHINJA

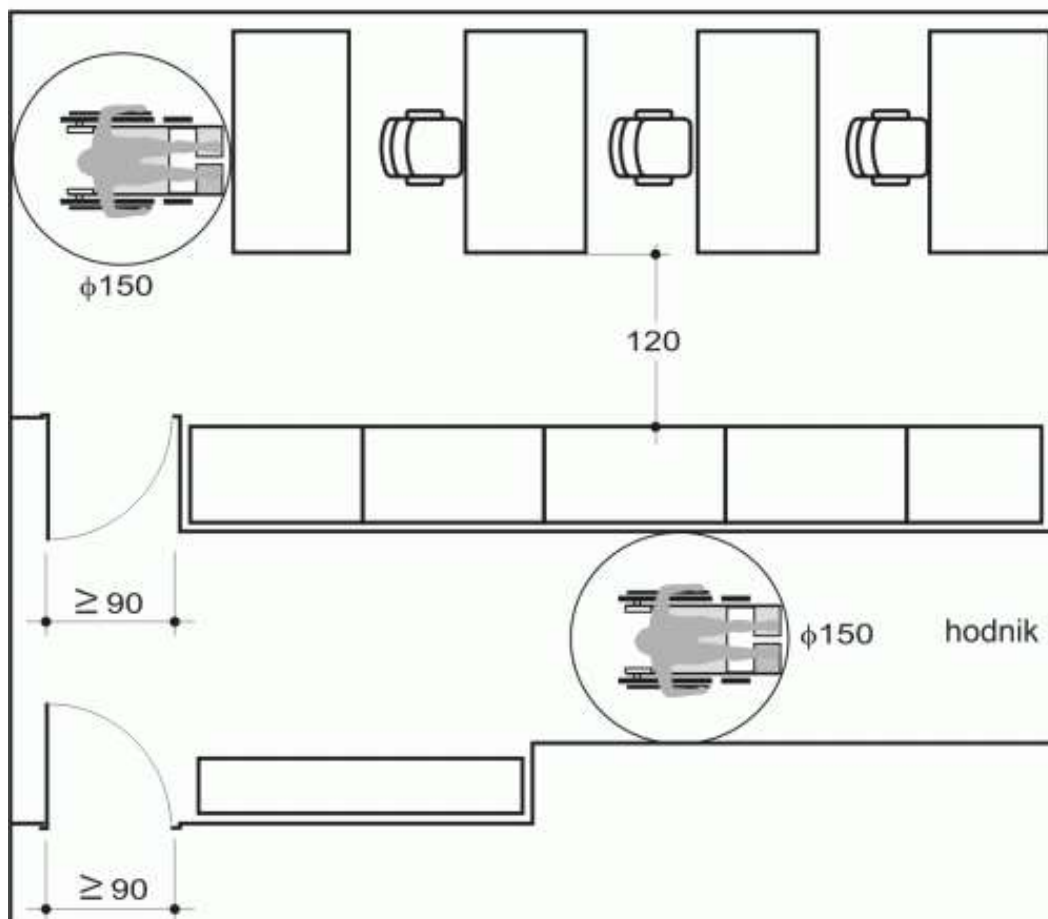
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 18 - SOBA

GRAFIČKI PRIKAZ BR. 19 - UČIONICA

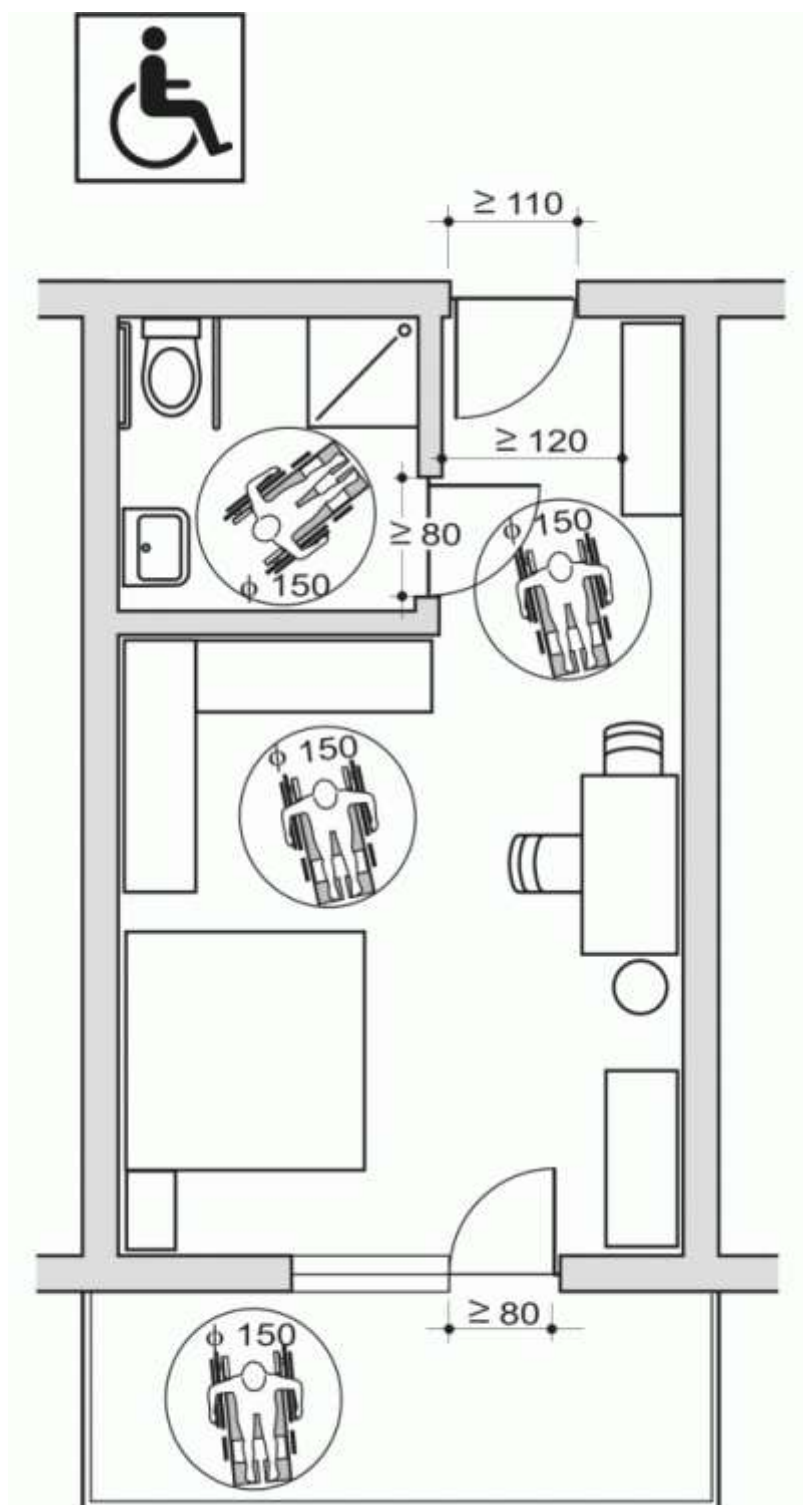
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 20 - RADNI PROSTOR

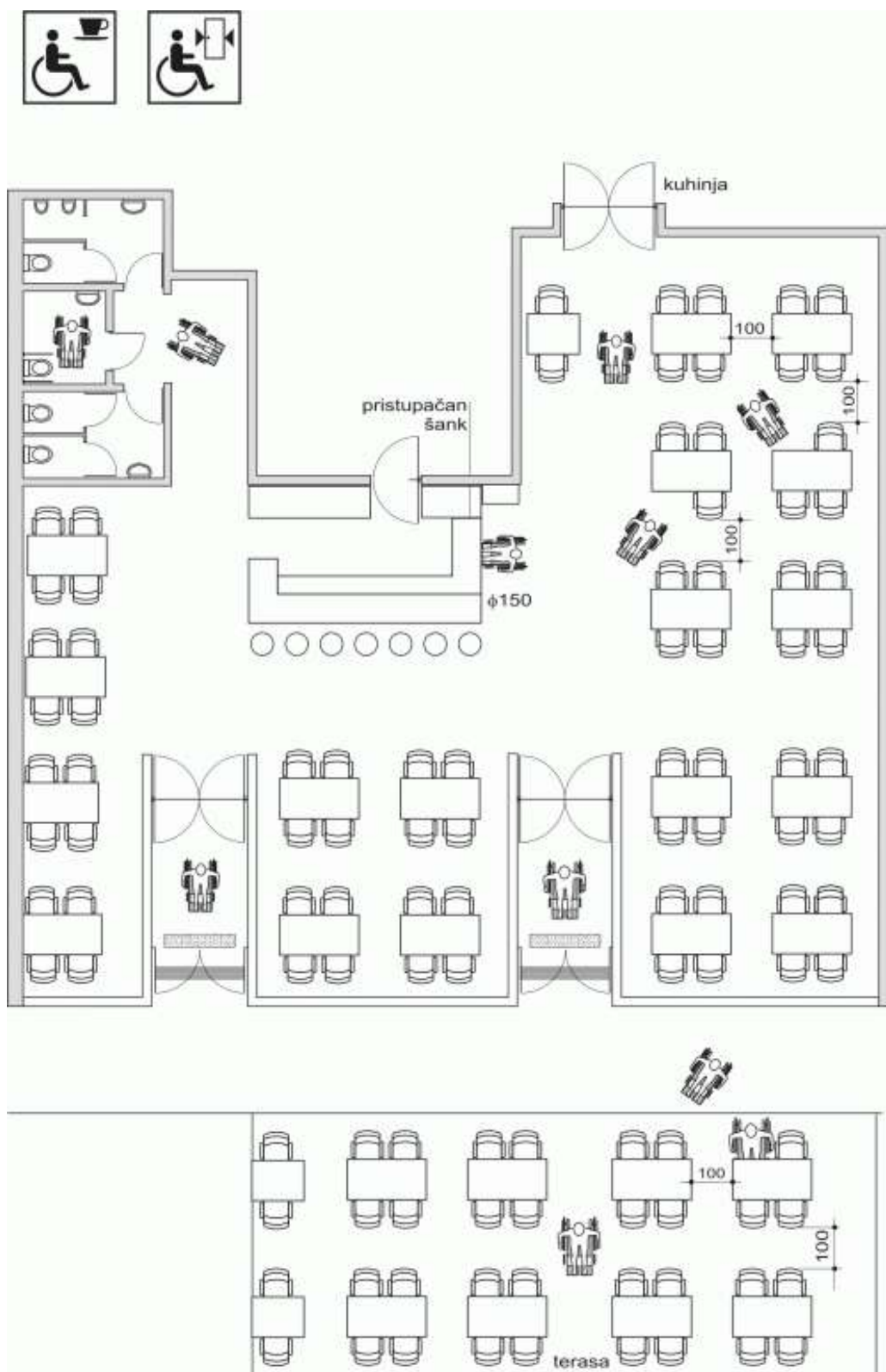
The floor plan illustrates a restaurant layout designed for accessibility. Key features include:

- Entrance and Stairs:** The entrance is marked with a wheelchair icon. A staircase is located near the entrance, with a width of 110 and a height of 140. The stairs are labeled "dizalo".
- Seating Areas:**
 - A central rectangular table with 8 chairs.
 - Four circular tables, each with 4 chairs, labeled with a diameter of $\phi 150$.
 - A long rectangular table with 4 chairs.
 - A small square table with 4 chairs.
- Kitchen and Service Area:** The kitchen is located on the right side, featuring a sink, stove, and counter. The service area is labeled "150".
- Restrooms:** There are two restrooms, each with a toilet and a sink. One restroom is labeled "120".
- Dimensions and Clearances:**
 - Overall width: 110
 - Overall height: 140
 - Stair width: 120
 - Clearance between tables: ≥ 80
 - Clearance between restrooms: ≥ 120

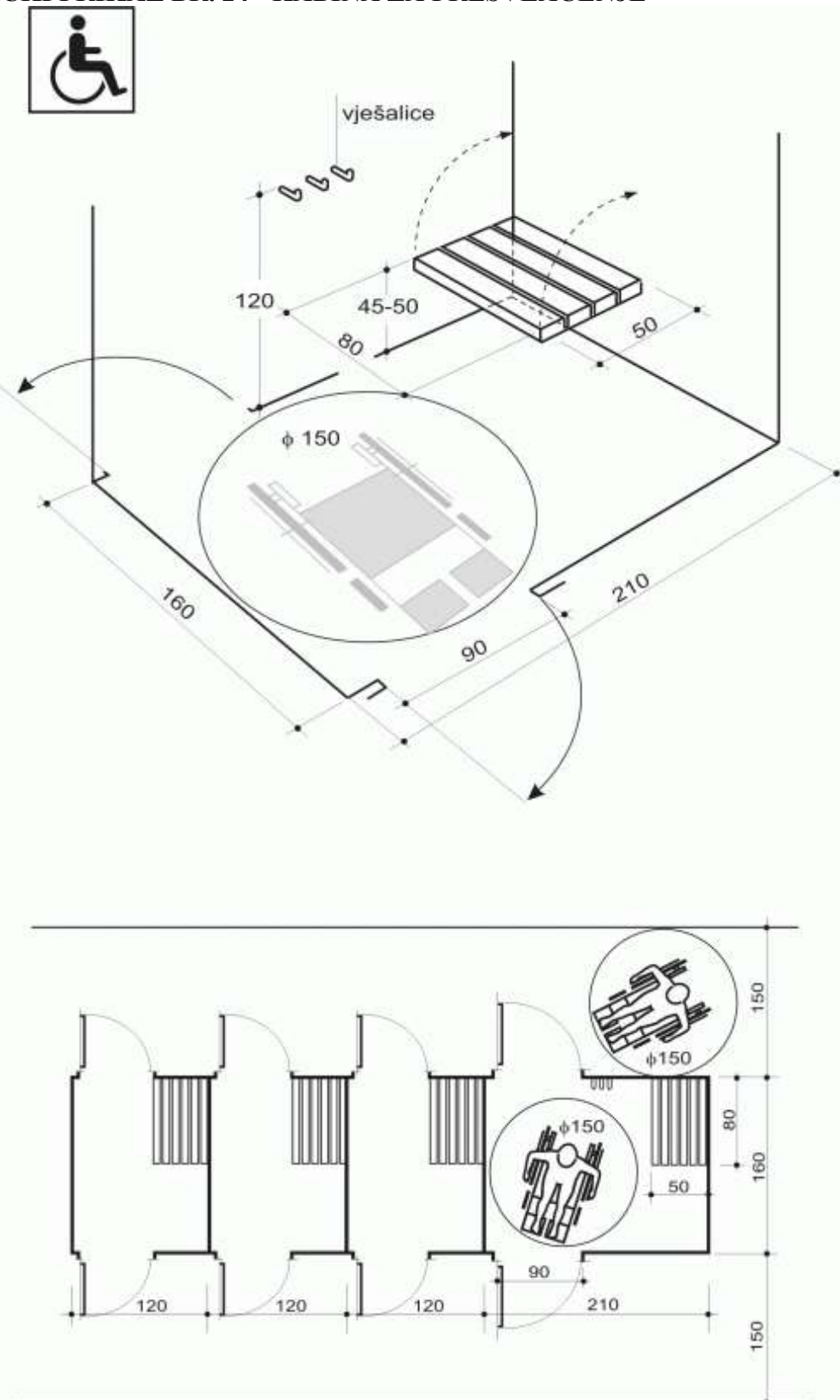
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 22 - STAN/APARTMAN

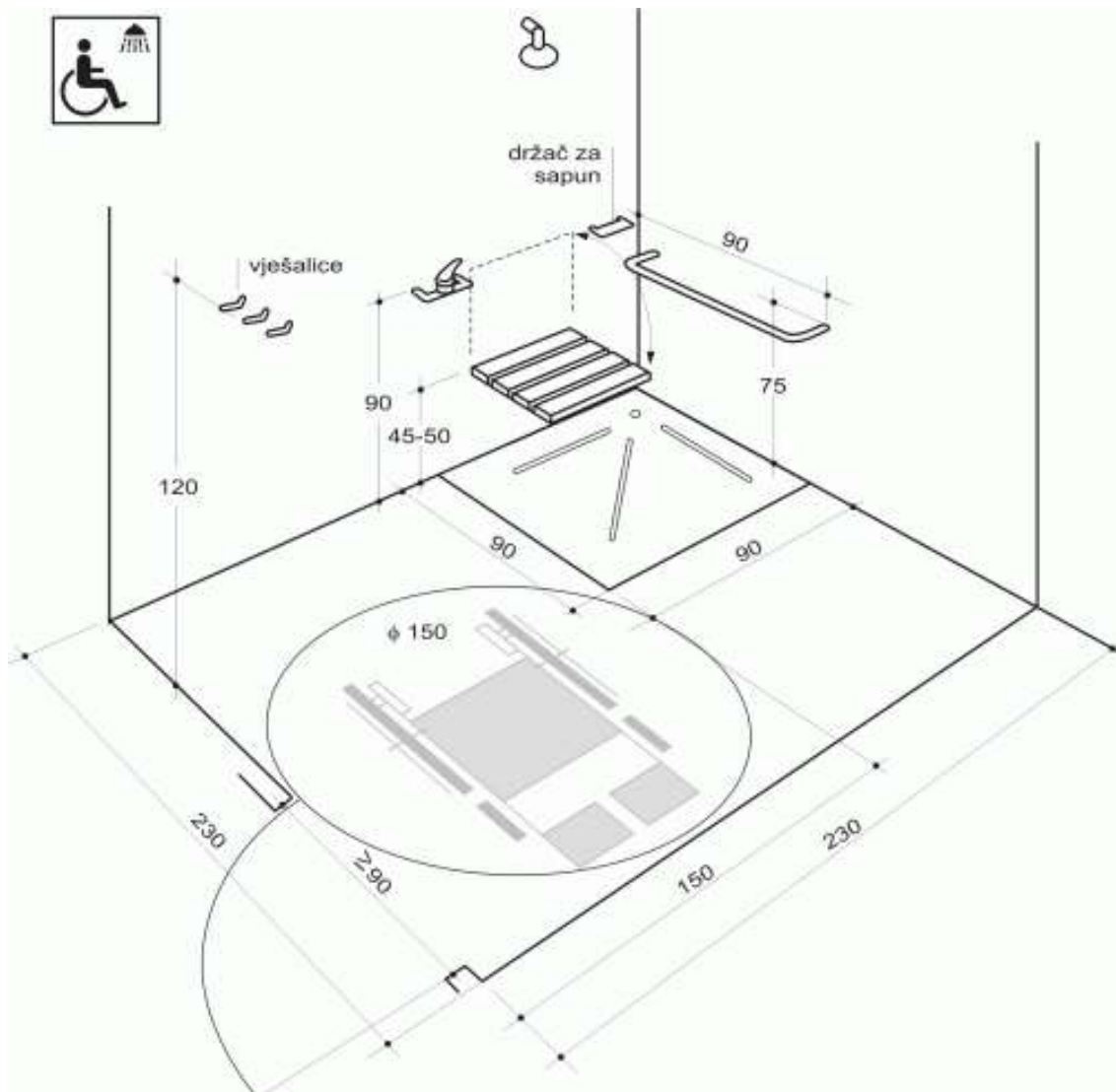
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 23 - KAFANA I RESTORAN

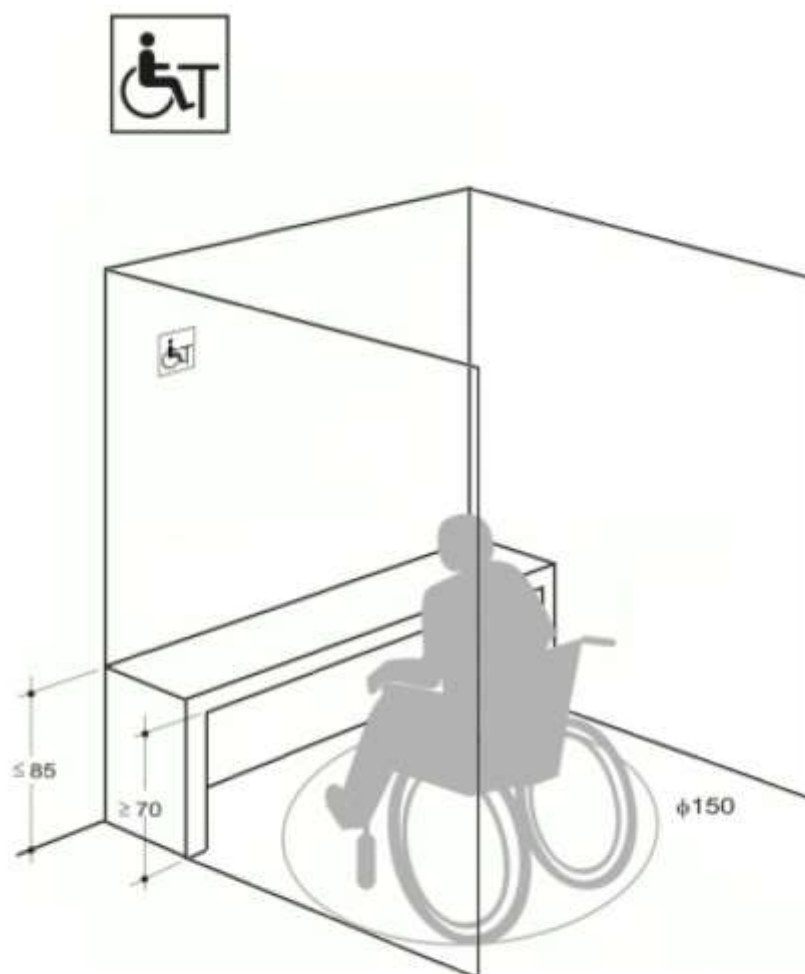
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 24 - KABINA ZA PRESVLAČENJE

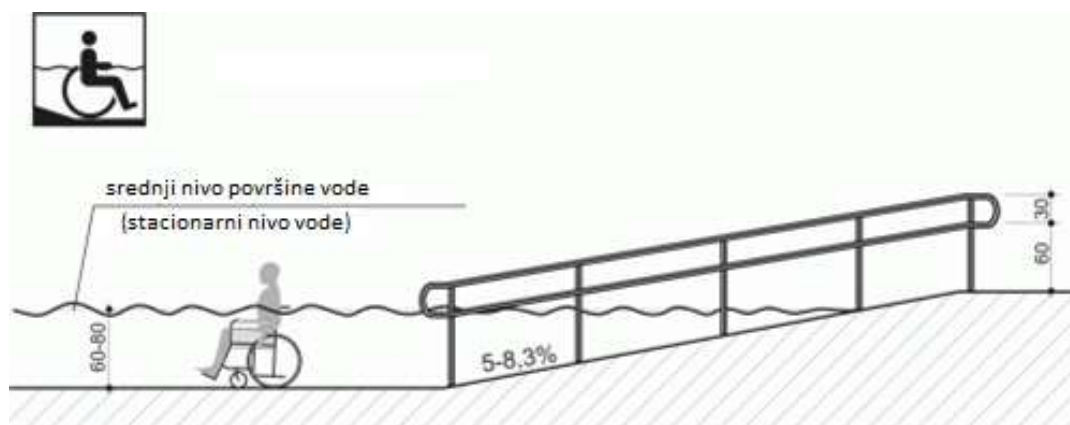
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 25 - TUŠ KABINA

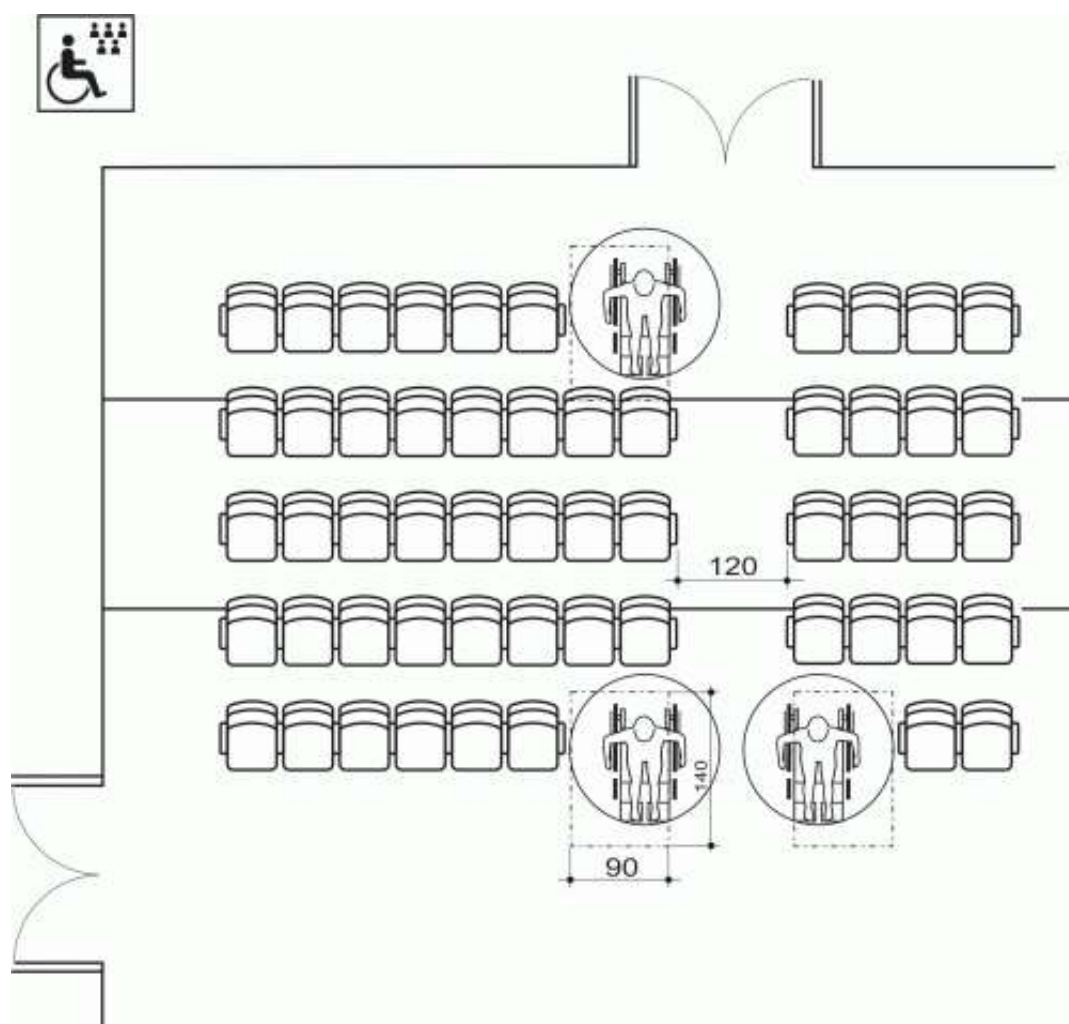
**GRAFIČKI PRIKAZ BR. 26 - GLASAČKA KABINA ZA LICA KOJA KORISTE
INVALIDSKA KOLICA**

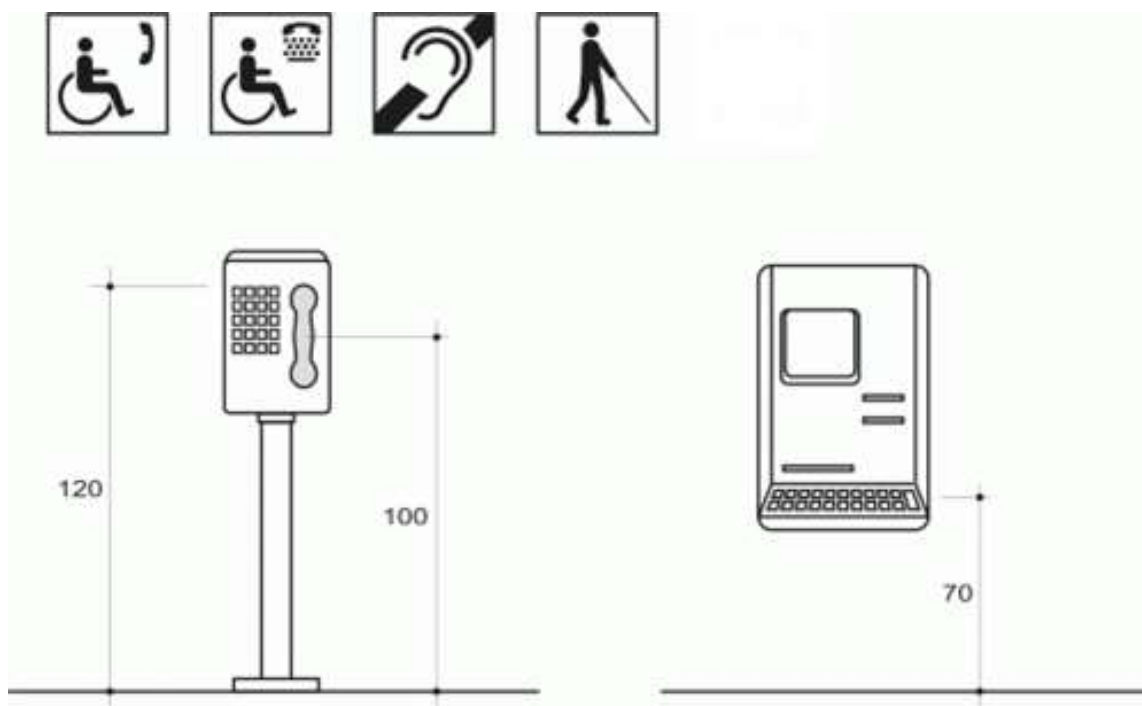
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 27 - ULAZ U VODU

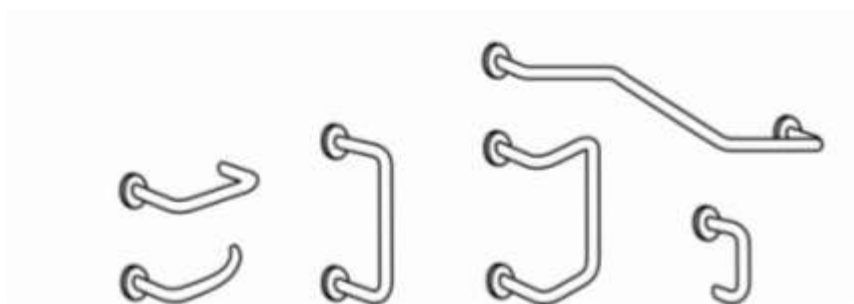
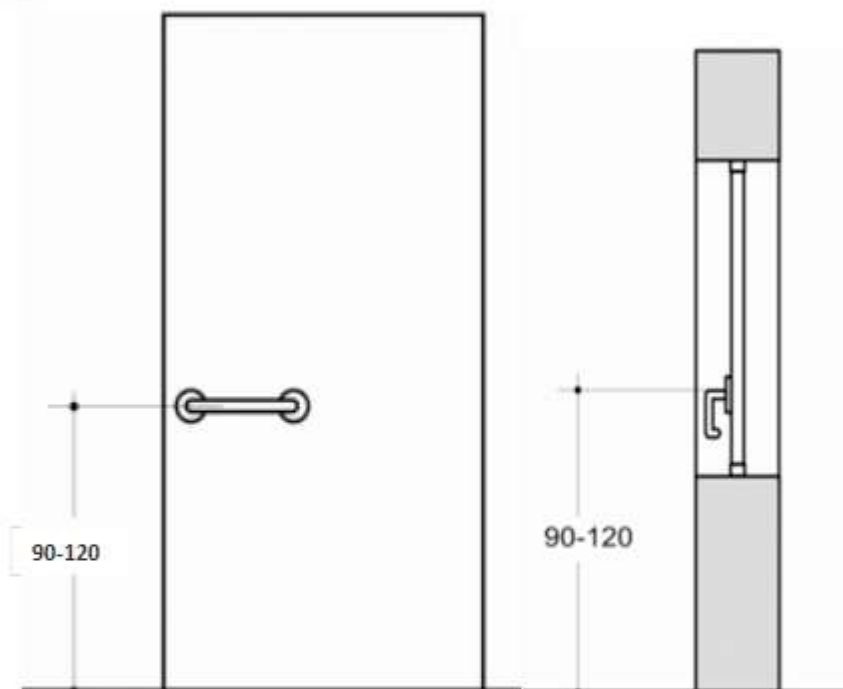
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 28 - MJESTO U GLEDALIŠTU

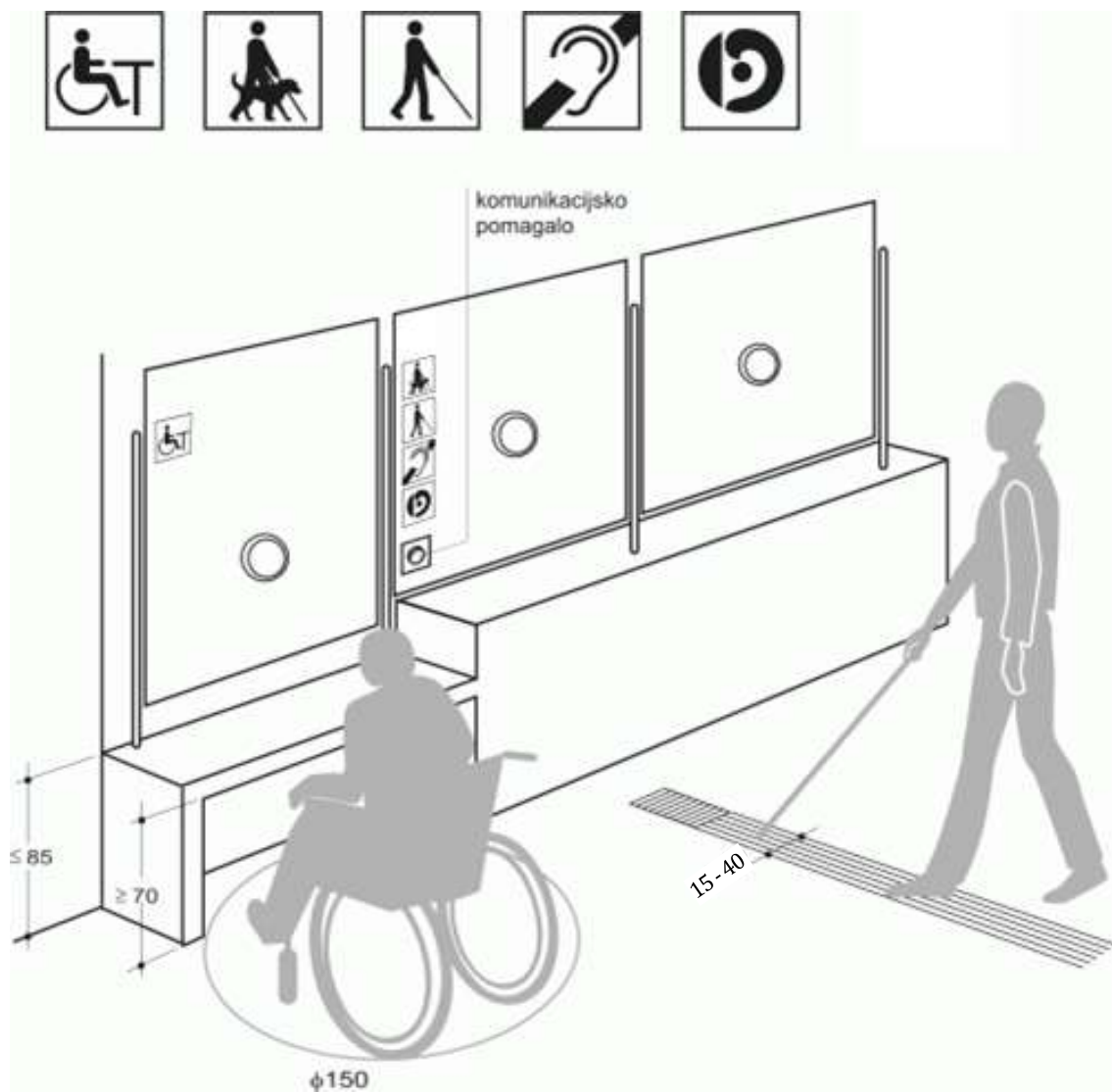
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 29 - TELEFON, TEKSTOFON, FAKS, BANKOMAT

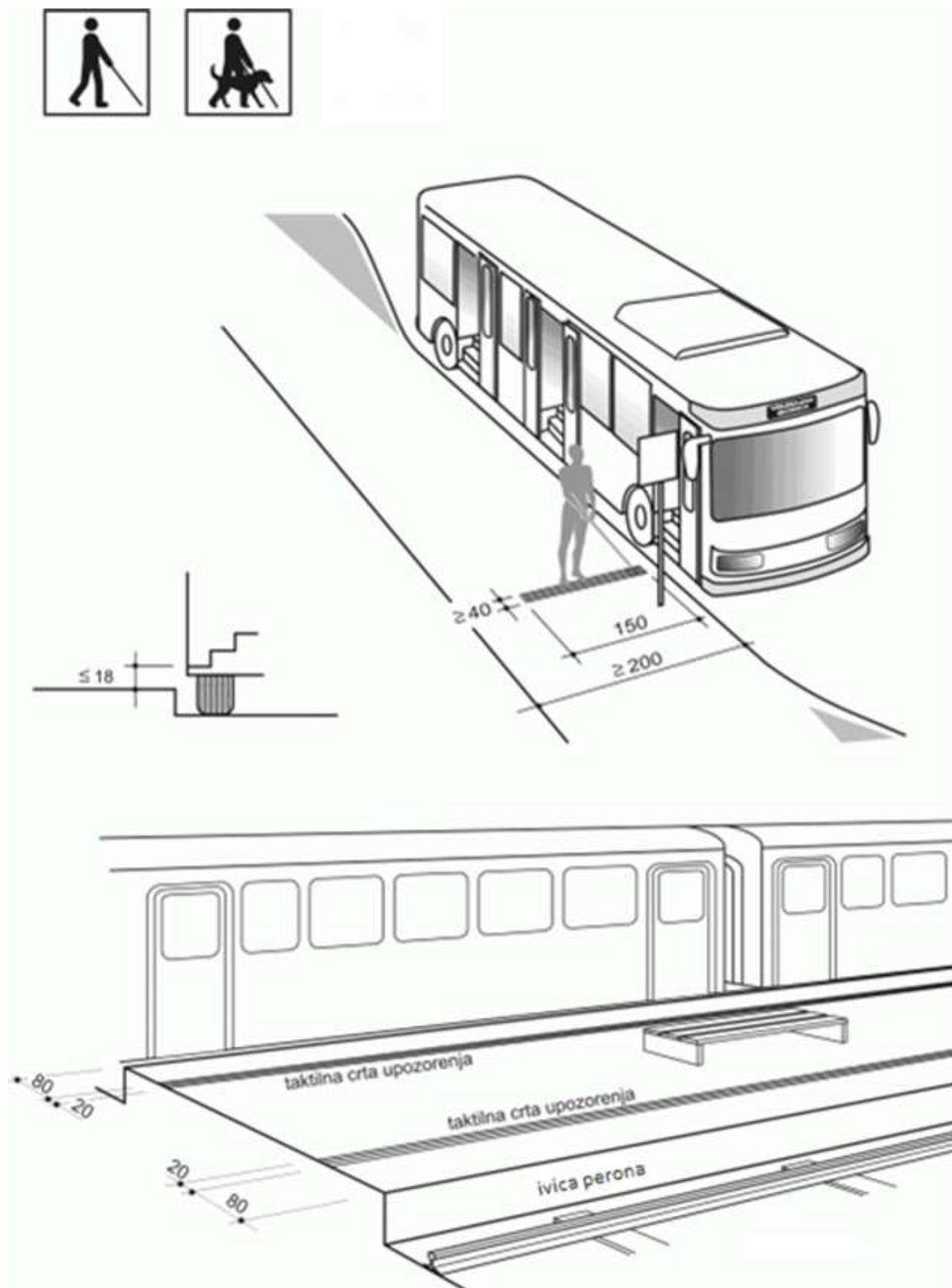
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 30 - KVAKE NA VRATIMA I PROZORIMA

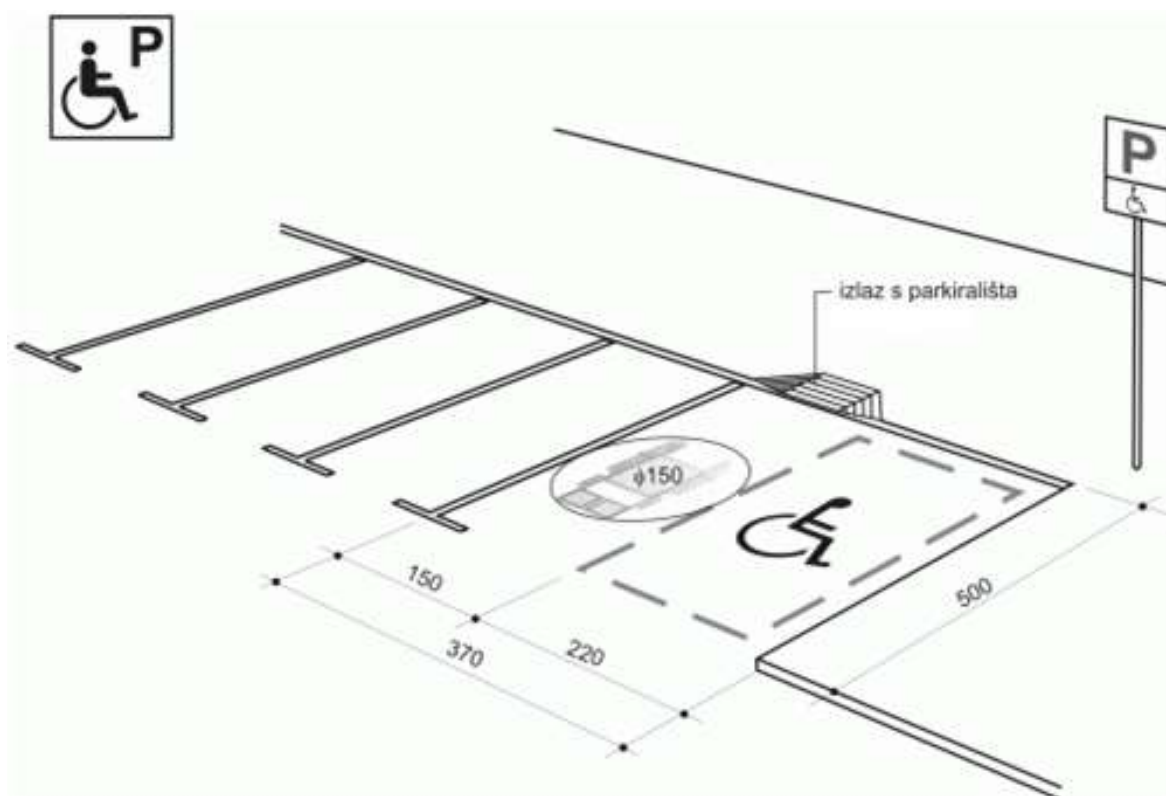
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 31 - ŠALTER

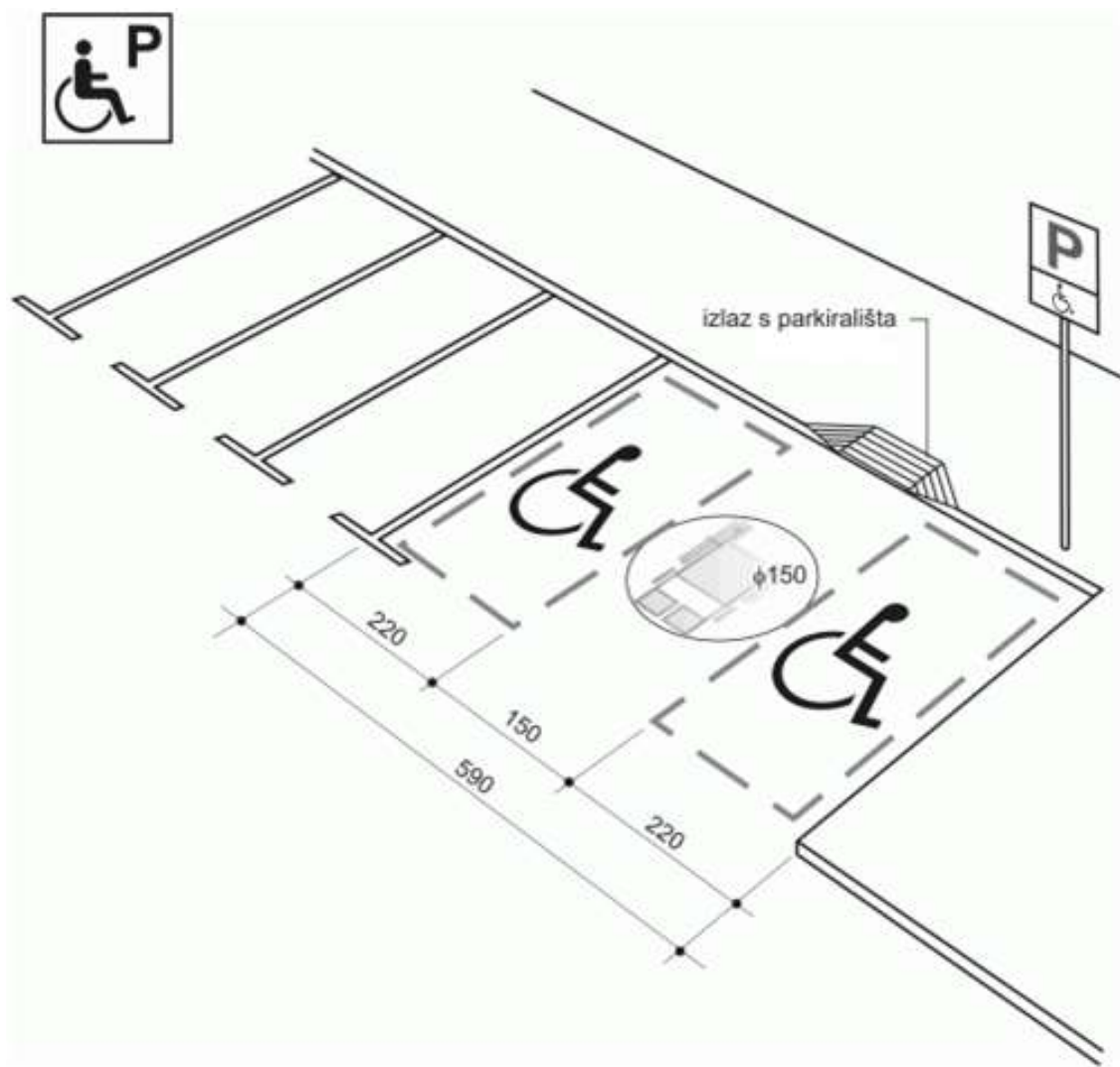
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 32 - STAJALIŠTE I PERON

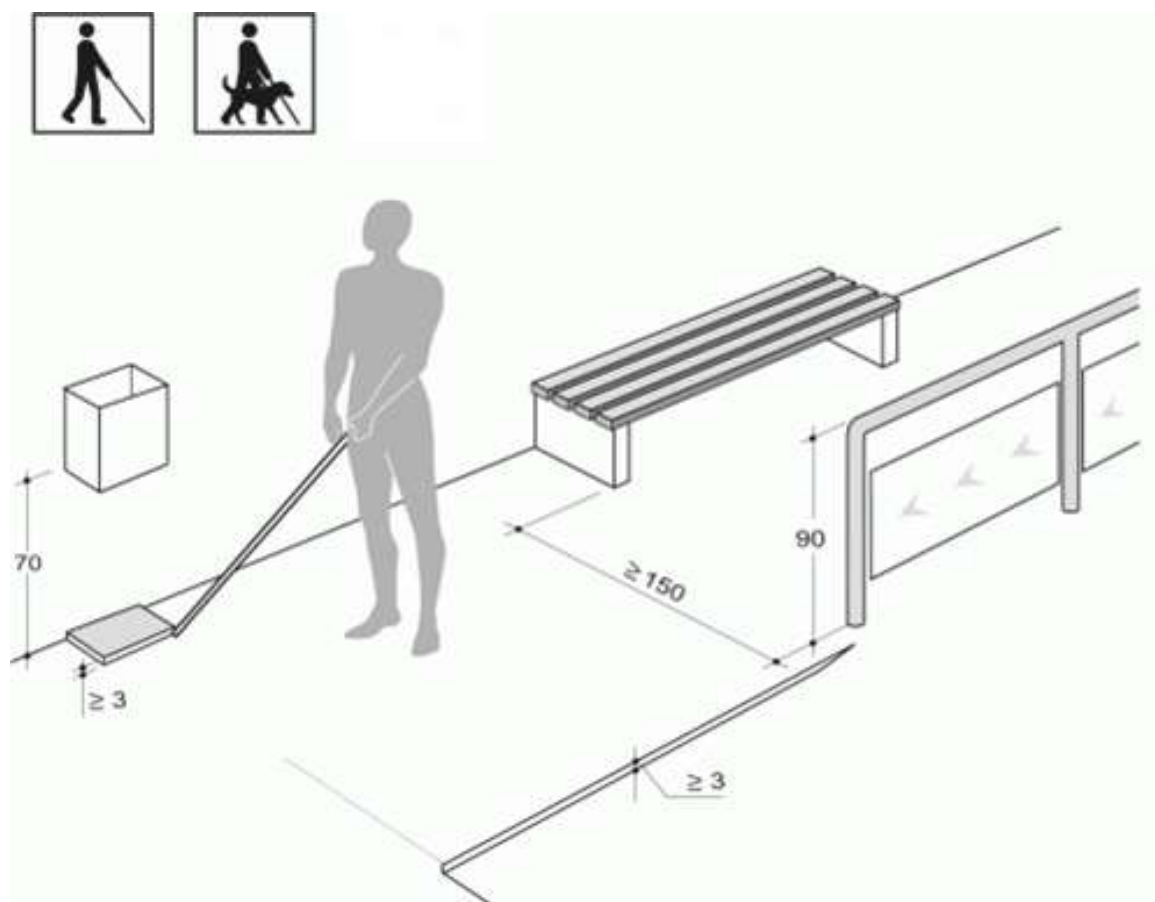
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 33 - PARKING MJESTO U NIZU

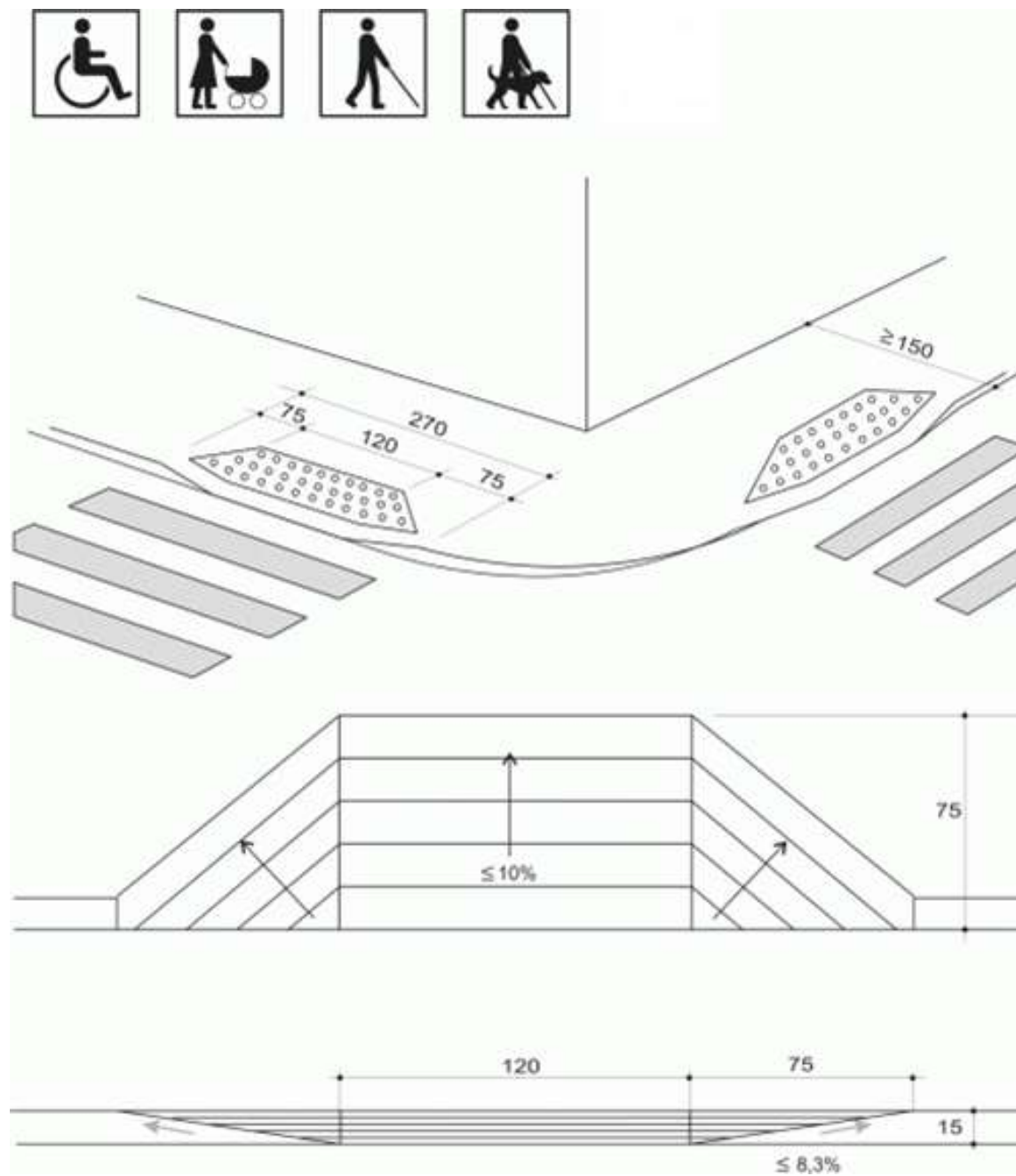
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 34 - PARKING MJESTO SA MEĐUPROSTOROM

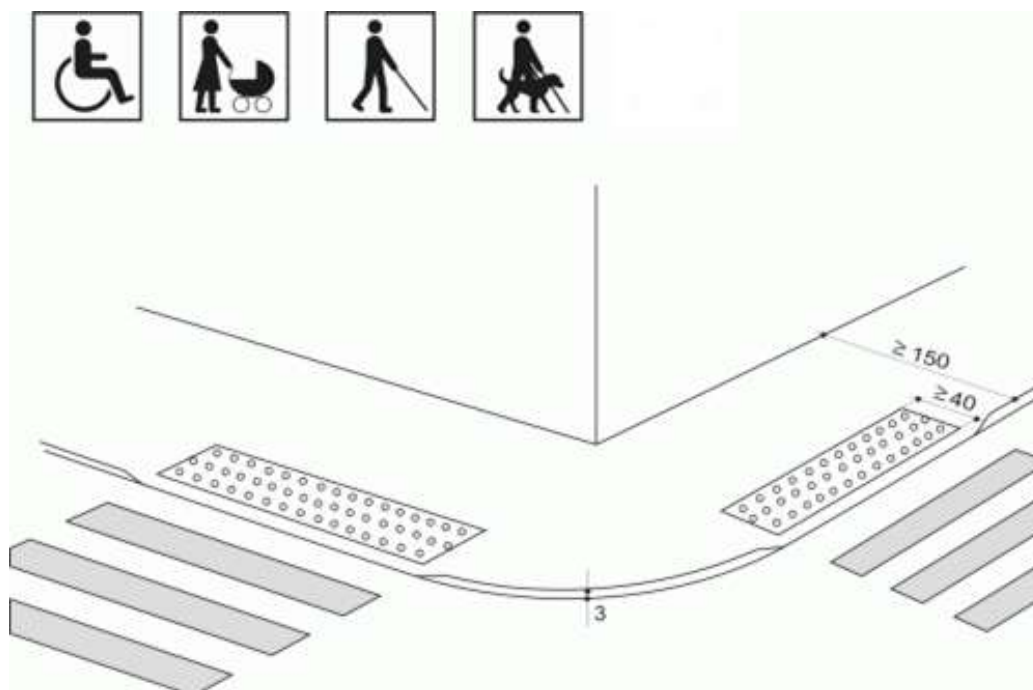
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 35 - JAVNA PJEŠAČKA POVRŠINA

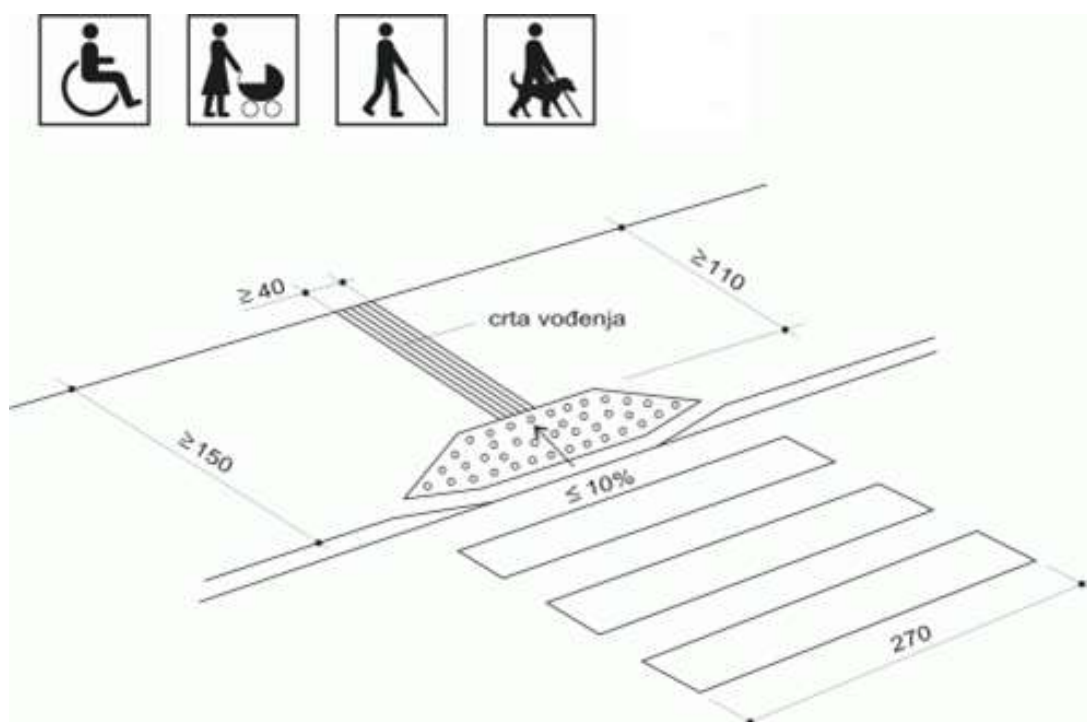
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 36 - PJEŠAČKI PRELAZ

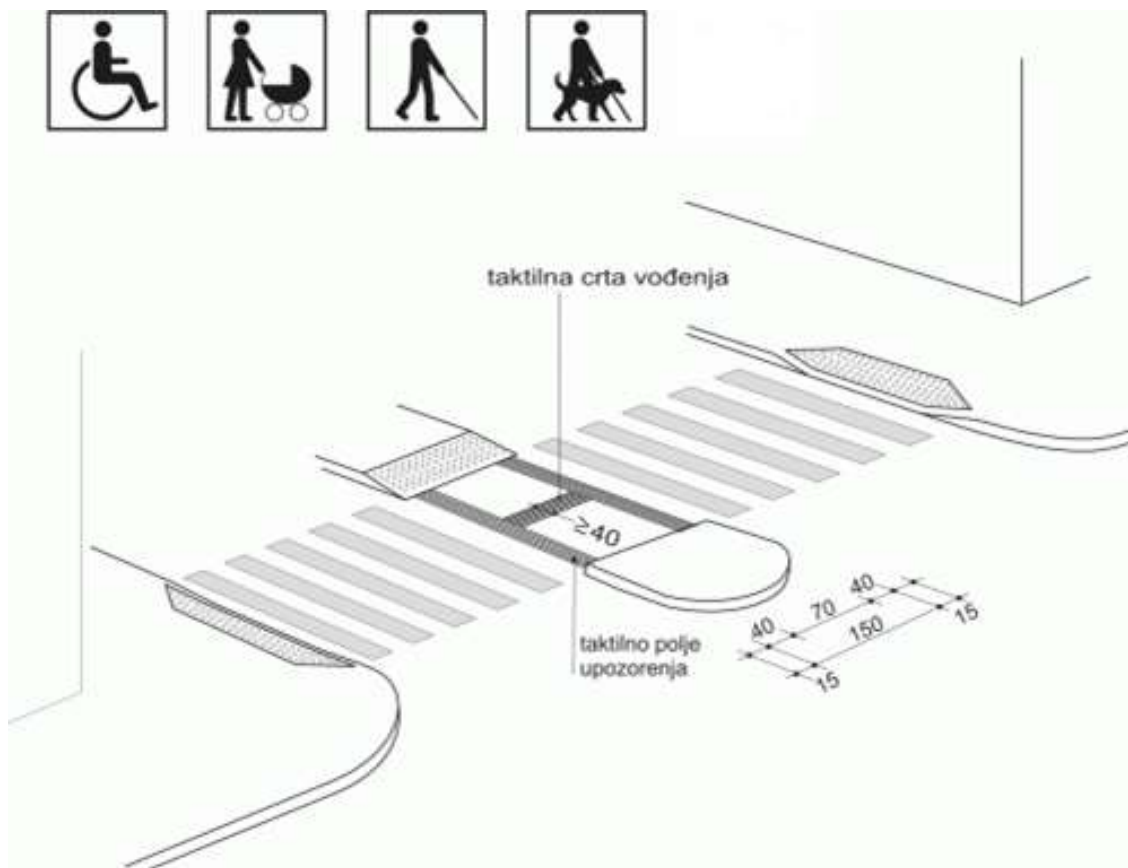
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 37 - PJEŠAČKI PRELAZ NA MJESTU NAJMANJE VISINE TROTOARA

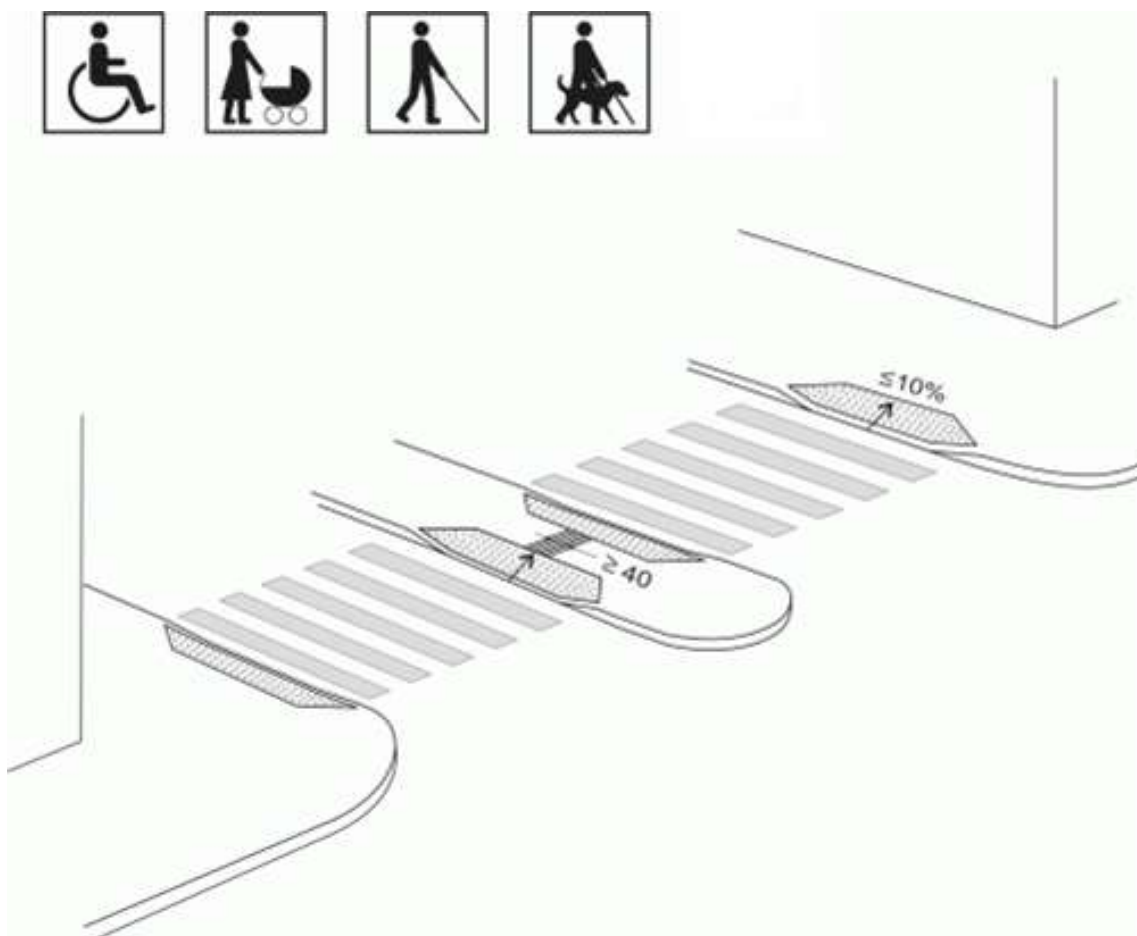
GRAFIČKI PRIKAZ BR. 38 - PJEŠAČKI PRELAZ IZVAN UKRŠTANJA

GRAFIČKI PRIKAZ BR. 39 - PJEŠAČKO OSTRVO U NIVOU KOLOVOZA

GRAFIČKI PRIKAZ BR. 40 - PJEŠAČKO OSTRVO

GRAFIČKI PRIKAZ BR. 41 - RAKRSNICA

